

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hudební činnost v Komunitním centru Konice

Bc. Iveta Pluháčková, DiS.

Olomouc 2024

PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.

Prohlášení studenta:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci dne 04. 04. 2023

.....

Poděkování:

Chtěla bych upřímně poděkovat PaedDr. Leně Pulchertové, Ph.D. za výjimečnou podporu a vedení, které mi poskytla při psaní této diplomové práce. Poděkování patří i Mgr. Jitce Klemsové, DiS. za poskytnutí hodnotného rozhovoru, který obohatil moji práci o cenné informace.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Iveta Pluháčková DiS.
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Hudební činnosti v komunitním centru Konice
Název v angličtině:	Musical activities in the Community centre Konice
Zvolený typ práce:	Diplomová
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá vývojem komunitních center, jejich charakteristikami a specifickými rysy, přičemž se zaměřuje na využití hudby a muzikoterapie v těchto prostředích. Cílem bylo analyzovat, jak hudba a hudební aktivity mohou pozitivně ovlivnit práci komunitních center a přispět k posílení sociální sítě v místní komunitě. Důležitou částí diplomové práce je návrh hudebních činností pro práci v komunitním prostředí.
Klíčová slova:	Komunitní centrum, komunitní práce, hudební aktivity, sociální skupina
Anotace v angličtině:	The thesis focuses on the development of community centers, their characteristics, and specific features, with a particular emphasis on the use of music and music therapy in these settings. The aim was to analyze how music and musical activities can positively impact the work of community centers and contribute to strengthening the social network within the local community. An important part of the thesis is the proposal of musical activities for work in a community setting.
Klíčová slova v angličtině:	Community center, community work, musical activities, social group
Přílohy vázané v práci:	8
Rozsah práce:	66 stran
Jazyk práce:	Čeština

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 KOMUNITNÍ CENTRA.....	7
1.1 Komunita a komunitní práce.....	7
1.1.1 Komunita	7
1.1.2 Komunitní práce.....	9
1.1.3 Komunitní pracovník.....	13
1.2 Historie a vývoj komunitních center v zahraničí	15
1.3 Historie a vývoj komunitních center v České republice	17
1.4 Znaky komunitních center	21
1.5 Hudba v komunitních centrech.....	23
1.5.1 Muzikoterapie.....	24
1.5.2 Komunitní muzikoterapie.....	25
1.6 Řízení a financování komunitních center – neziskové organizace.....	26
2 KOMUNITNÍ CENTRUM KONICE.....	31
2.1 Město Konice.....	31
2.2 Rozhovor s Mgr. Jitkou Klemsovou DiS. o Komunitním centru Konice	34
3 NÁVRH HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ PRO PRÁCI KOMUNITNÍHO CENTRA.....	44
3.1 Instrumentální činnosti	44
3.1.1 Rytmická skladba s využitím Orffových nástrojů.....	45
3.1.2 Hudební explorace s Boomwhackers	47
3.1.3 Pentatonika s ozvučnými kameny	48
3.2 Hudebně – pohybové činnosti	49
3.2.1 Hra na tělo	50
3.2.2 Mazurka	52
3.3 Poslech a výtvarné činnosti	53
3.3.1 Cesta s Vivaldim	53
3.3.2 Hudební relaxace s vizualizací	55
3.4 Vokální činnosti.....	57
3.4.1 Hanácká píseň.....	57
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
PŘÍLOHA.....	67

ÚVOD

Tato práce se zabývá vývojem a charakteristikou komunitních center, se zaměřením na specifické rysy těchto prostředí a jejich využití hudby a muzikoterapie. Analyzuje, jakým způsobem hudba a hudební aktivity mohou pozitivně ovlivnit práci komunitních center a přispět k posílení sociální sítě v dané místní komunitě.

Diplomová práce zahrnuje hloubkový rozhovor s Mgr. Jitkou Klemsovou DiS., vedoucí Komunitního centra Konice, který poskytuje unikátní pohled z první ruky na provoz a úspěchy tohoto konkrétního centra. Tento rozhovor zpřístupňuje důležité informace a praktické zkušenosti týkající se fungování komunitního centra. Součástí je i přehled akcí a činností, kterým se daná sociální skupina věnuje.

Kromě toho je zde obsažen návrh hudebních činností určených pro komunitní prostředí. Tento návrh se zaměřuje na různé typy hudebních aktivit, jako jsou instrumentální skladby s využitím Orffova instrumentáře, hudebně-pohybové aktivity a vokální činnosti. Tyto aktivity jsou pečlivě navrženy tak, aby byly aplikovatelné na širokou věkovou skupinu, a mají za cíl podpořit interakci a sociální integraci v rámci komunitních center.

Ukazuje se, jaký přínos může mít hudba v komunitních centrech a jaké strategie lze uplatnit pro posílení sociálního propojení v dané lokalitě prostřednictvím hudebních iniciativ. Tyto činnosti mohou sloužit jako inspirace pro další komunitní projekty zaměřené na využití hudby a umění k posílení sociální soudržnosti.

1 KOMUNITNÍ CENTRA

Obecně můžeme říci, že komunitní centra reflektují aktuální problémy ve společnosti a svojí prací se zaměřují na potřeby společnosti a snaží se tak o pozitivní sociální změnu společnosti v dané lokalitě. „*První komunitní centra souvisela s navázáním „sousedských vztahů“, s prolínáním různých sociálních vrstev a etnických menšin a v neposlední řadě také se vzděláváním. Takové pojetí komunitních center spatřuji i v dnešní době, současná komunitní centra se soustřeďují jednak na vzdělávání populace, prevenci proti negativním sociálním jevům, pomoc duševně či fyzicky postiženým, navrácení sociálně vyloučených skupin obyvatelstva zpět do společnosti, ale i na trávení volného času smysluplně a v sociální interakci s dalšími členy komunity*“ (Patočková, 2019, s.41-42). Poslední zmiňovaný jev můžeme v současné době pozorovat především u jedinců z řad mladé generace. Pro ni je často typické, že svůj volný čas tráví doma osamoceni hraním počítačových her, čímž se u nich vytrácí zájem o sociální interakci a kontakt s jejich vrstevníky. Nedostatek těchto vztahů může vést k různým poruchám duševního zdraví (Patočková 2019).

1.1 Komunita a komunitní práce

Náplní této kapitoly bude teoretické vysvětlení a ukotvení pojmu komunita a komunitní práce.

1.1.1 Komunita

Vymezení pojmu komunita je velice obtížné, jelikož se s ní setkáme u mnoha autorů. Interpretace je pak závislá na období, ve kterém sám autor žil. Podle úhlu pohledu autora můžeme tvrdit, že se definice navzájem doplňují, či naopak jsou s těmito definicemi v opozičním postavení. V té době se komunita především týkala tradičních venkovských společenství. Geografické pojetí tohoto termínu zahrnovalo určité vymezení, jako například blízkost, sdílené hodnoty a zdroje identity (Keller, 1996). Tento autor uvádí, že se jedná o „*sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího sociálního prostředí*“ (Keller, 1996 a, str. 512).

K proměně významu komunita v pravém slova smyslu sice došlo počátkem 19. století, ale můžeme dle Gojové (2006) pod tento pojem zahrnout místo, které je naplněné vřelostí, intimitou, bezpečím a sociální soudržností. Nemusí jít o sdílení určité lokality, jako tomu bylo

u předchozího autora, může se jednat o skupinu jednotlivců, kteří žijí ve stejné lokalitě, sdílí společné zájmy a jsou ochotni poskytovat pomoc.

K podobně smýšlejícímu geografickému pojetí se přiklání i Matoušek (2003), který uvádí, že komunita je specifická sociální skupina, která buď žije ve stejné oblasti, nebo kooperuje v jedné instituci a sdílí určité hodnoty, služby, či zájmy.

Komunitu můžeme označit termínem kolektivní identita pouze tehdy, věří-li lidé v její existenci (Popple, 2015).

Na rozdíl od dalších autorů uvádí Navrátil (2001), že klientem v komunitní práci je celá komunita, a nikoliv samotný jednatel. Jde o práci vně větší skupiny lidí. Cílem je najít a sladit komunitní zdroje s potřebou lidí v dané lokalitě, aby si v ní lidé mohli vypomáhat samostatně.

Další pohled nám nabízí Schuringa (2007), která definuje komunitu jako velký celek komunitního rozvoje, kterou charakterizuje jako pomoc přicházející zevnitř skupiny, místo spoléhání se na pomoc zvenku. Díky tomu celá komunita zvládá jisté problémy, je si vědoma svých práv a povinností a je schopná navázat vztahy s ostatními komunitami. Takovéto „mobilizované komunity“ mají jistou organizovanost, kde si volí silné demokratické lídry.

Pokud budeme chtít shrnout všechny definice komunity zjistíme, že autoři Schuringa (2007) a Gojová (2006) vnímají komunitu jako ideový konstrukt zakládající si na úspěchu komunity. Naproti tomu stojí autoři Matoušek (2003) a Keller (1996), kteří vymezují pojem komunita z hlediska geografického, kdy jsou lidé umístění na určitém ohraničeném území. Lze však obecně říci, že určité znaky mají autoři totožné. Jde např. o hodnoty, normy, lokalitu, zájmy, sdílení zájmových či profesních činností a problémy. „*Komunita je vymezena hranicemi (mohou být geografické, politické, ekonomické nebo sociální), postavena na pilířích (sdílené hodnoty, společné kulturní dědictví, společné zájmy, společné problémy) a má strukturu (tj. formální a neformální organizace a sociální uskupení, skrze níž obyvatelé vykonávají určité funkce)*“ (Matoušek, 2003, str. 253). Velice stručnou, ale zato jasnou a výstižnou definici komunity podává Hart (1997): „*Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě*“ (Hartl, 1997, str. 35).

„*Charakteristiky vyváženě žijící komunity formuluje J. W. Gardner (1999) následovně:*

- *je různorodou jednotou;*

- *má společný základ sdílených hodnot;*
- *vyznačuje se vzájemnou péčí, důvěrou a týmovou prací;*
- *má rozvinutou efektivní vnitřní komunikaci;*
- *usnadňuje lidem účast na veřejných věcech;*
- *vytváří si vlastní identitu, záměry;*
- *vytváří si vnitřní i vnější vazby;*
- *vychovává, je schopná předávat hodnoty i formy další generaci;*
- *je otevřená do budoucnosti;*
- *má vyvážené institucionální uspořádání“ (Matoušek 2003, str. 254).*

1.1.2 Komunitní práce

Podle Matouška (2003) je pojmem komunitní práce označována metoda, která má směřovat k vyvolání a podpoře změny v rámci místního společenství. Autor naznačuje, že komunitní práce je velmi univerzální metoda, která umožňuje řešit různé lokální problémy, jako jsou sociální služby, zdravotní péče, etnické napětí, vzdělání nebo sousedské vztahy a ochrana životního prostředí. Vzhledem ke skutečnosti, že každá situace je jedinečná – odlišná, pak tedy i vyžaduje jedinečná – odlišná řešení, můžeme tedy považovat tento přístup k práci za velmi variabilní. Daná řešení bývají unikátní právě v daném jednotlivém kontextu a nelze je přenést a použít pro kontext jiné situace. Komunitní práce můžeme chápat jednak v rovině obecné a také v rovině konkrétní, můžeme na ní tedy nahlížet jako na proces motivující lidi k aktivnímu se podílení na řešení problémů, ale zároveň jako na jeden konkrétní projekt, který je zaměřený na daný problém a jeho řešení (Vodvářková, 2012).

Matoušek (2003) s odkazem na dílo *Obce, města, regiony a sociální služby* (kolektiv autorů 1997) uvádí charakteristiky komunitní práce:

- *„používá se pro řešení problémů a pro navození změny v místním společenství*
- *vztahuje problémy jedinců a skupin ke zdrojům a možnostem místní komunity*
- *zapojuje do řešení problémů a do rozhodování a života komunity její občany, stejně tak jako místní organizace a instituce*
- *vede k přerozdělení a sdílení zdrojů, odpovědnosti a kompetence*
- *rozšiřuje možnosti lidí ovlivnit to, co se s nimi děje“ (Matoušek 2003, str. 254).*

Pojmu komunitní práce je velice blízký i pojem komunitní péče. Ta je zaměřena na skupiny „na okraji“ (hendikepované osoby, seniory, duševně nemocné apod.) a své uspořádání služeb směřuje tak, aby osoby se svým hendikepem mohly setrvat ve skupině a žít v ní plnohodnotným životem (Matoušek, 2003).

Proces komunitní práce obvykle dělíme na čtyři fáze:

- 1) zjišťování a analýza potřeb
- 2) plánování
- 3) realizace (implementace)
- 4) vyhodnocení (evaluace)

1) *Zjišťování a analýza potřeb*

Na začátku každé komunitní práce by mělo být provedeno důsledné zjištění potřeb dané komunity. Tím snížíme riziko, že iniciátoři změn v dané komunitě se budou zabývat problémy, které vidí především oni sami, bez ohledu na to, jak problémy vnímají jedinci komunity. Jednou z metod používanou pro zjištění a následné analyzování potřeb může být například SWOT analýza. Základem SWOT analýzy jsou čtyři charakteristiky – přednosti, nedostatky, hrozby a příležitosti a na základě je proveden popis daného místa.

Podle toho, zdali do této fáze zapojujeme a) spíše experty či vůdce komunity nebo b) běžné obyvatele dělíme další metody, které můžeme použít ke zjištění potřeb dané komunity. Pro získání nejlepších výsledků je doporučeno tyto dvě metody kombinovat. Do metody a) můžeme například zařadit proces tvorby *mapy problémů*. Tento proces je založen na tom, že starosta obce sestaví skupinu zpravidla 10-15 obyvatel tvořenou zástupci různých profesí, věkových skupin. Takto sestavená skupina se podílí na vypracování *mapy problémů*, poté následuje skupinová diskuse. Zpravidla se během této diskuze narazí na problémy, které byly v rámci dané obce zanedbávané. Tento přístup se uplatňuje především v rámci venkova a menších obcí. Naproti tomu v rámci velkých měst či velkoměst je vhodná spíše metoda „expertní revize problémového pole“. V počátku této metody je oslovena skupina 100-150 odborníků z různých oborů a profesí. Tato skupina odborníků má za cíl identifikovat deset nejpalčivějších problémů v rámci dané lokality – města. Metoda brainstormingu je použita k získání co nejvíce nápadů, a poté jsou informace vyhodnoceny. Výsledky průzkumu jsou pak sděleny zpět odborníkům a poskytnuty orgánům místní samosprávy, které je využívají při stanovování priorit.

Avšak kvůli finanční náročnosti tyto postupy nejsou často používány neziskovými organizacemi, které preferují levnější alternativy. Jednou z těchto alternativ je zaslání obyvatelům komunity dotazníky poštou, avšak tento přístup má obvykle nízkou návratnost. Méně často se také využívá telefonické náhodné oslovení obyvatel komunity. Alternativou je také přímé dotazování lidí přímo na ulici.

„Při vyhodnocování sebraných informací z komunity (ať už pracujeme jakoukoli metodou) je důležité umět dobře popsat a pojmenovat výsledek procesu, tedy problém. Podle zkušeností slovenských kolegů je takový „dobrý problém“ pro řešení prostřednictvím komunitní práce popsateľný následujícími znaky:

- *je specifický a konkrétní;*
- *je vyřešitelný v kratším časovém horizontu;*
- *lidé ho berou silně „za svůj“, jsou schopni se angažovat a zmobilizovat k řešení;*
- *daří se identifikovat klíčovou osobu, která má podstatný vliv na vyřešení problému a která je dostupná.“ (Matoušek 2003, str. 263).*

2) Plánování

Poté co jsme zjistili potřeby komunity a provedli jejich analýzu nastává další fáze, a to je plánování. Během této fáze by mělo dojít k formulování cílů procesu, měli by být také identifikovány prostředky vedoucí ke změně. Důležitým bodem fáze plánování je také odhadnutí náročnosti, a to hned z několika pohledů – finanční, časový a personální. Zároveň by také mělo dojít k zajištění dalších klíčových předpokladů pro úspěch, včetně vhodných metod implementace. Zde můžeme uvést zapojení obyvatel komunity, spolupráci s místní správou a zajištění publicity. Všechny tyto zmíněné aspekty jsou zahrnuty v projektu, který nám pomáhá jasně definovat důležité faktory pro úspěšné provedení změn. Vytvořit kvalitní projekt není vůbec jednoduché, protože vyžaduje znalosti z různých oblastí, a to včetně sociální práce, práva, managementu či ekonomiky. Na druhou stranu, pokud se podaří vytvořit dobrý projekt, tak často funguje jako důležitý prvek pro vnější prezentaci směrem k veřejnosti a mohou tak být oslovováni například i potencionální dárci či představitelé veřejné správy. Abychom mohli daný projekt označit za dobrý, musí v něm být obsaženy základní informace o realizátorovi, musí v něm být formulován problém či potřeba na základě které byl daný projekt realizován, a to včetně cílové skupiny na kterou je zaměřen. Musí zde být také uvedeny konkrétní a měřitelné cíle projektu, včetně popisu aktivit, kterými jich bude dosaženo a jejich

vyhodnocování a dokumentování. V neposlední řadě by zde měl být uveden i rozpočet. Pokud se na projektu podílí i jiné organizace, tak zde také musí být uvedeny.

Roku 1967 vznikla ve Spojených státech amerických, a odtud se rozšířila i k nám, metoda *akčního plánování*. Tato metoda se používá zejména v oblasti územního plánování a je založena na podstatě plánování konkrétních akcí, kdy jsou aktivně zapojeni místní obyvatelé. Naproti tomu *kooperativní plánování* nám nabízí jiný přístup. Během něj se snaží zainteresovaná skupina obyvatel či instituce dojít ke shodě, a to ke shodě na každé úrovni procesu. Cílem tohoto přístupu je vytvořit akční plán a následně jej převést do praxe. Aby byla metoda akčního plánování úspěšná je důležité dodržovat pravidla facilitace a využívat vhodné metody k dosažení dohody, jako jsou nástroje pro generování nápadů (například brainstorming, brainwriting) a také nástroje pro konzultaci a výběr (např. metoda N/3). Důležitou roli hraje také účast nezávislého facilitátora, který může zprostředkovávat jednání mezi různými zúčastněnými skupinami, což je zejména užitečné při vyjednávání mezi různými zájmovými stranami.

3) *Realizace plánu*

Během této etapy je klíčová role věnována komunikaci, a to jak uvnitř týmu realizátorů, tak i směrem ven ke komunitě, podnikatelům, veřejné správě a dalším zainteresovaným stranám. Během této fáze dochází k projednávání plánování krátkodobých a střednědobých aktivit, tedy těch aktivit, které byly definovány během předcházející fáze v průběhu tvorby projektu. Dochází i k průběžnému vyhodnocování průběhu těchto aktivit. Velmi důležité je také věnovat zvláštní pozornost vztahům s veřejností. Pokud si totiž zajistíme dobré vztahy s veřejností, tak může skrze ně dojít k motivaci místní správy či občanů k aktivní účasti na projektu, což může pozitivně ovlivnit jeho celkový úspěch. Kvalitní prezentace a propagace směrem ven obvykle přináší projektu další zdroje, a to jak finanční, tak i ty lidské, například dobrovolníky.

4) *Vyhodnocení*

Poslední fází je pak samotné vyhodnocení. „*Vyhodnocení je komplexní proces shrnující hodnocení různých zájmových skupin v rámci komunity (tj. cílových skupin, místní správy, místních občanů, dárců atd.). Je nutnou podmínkou pro další pokračování projektu, který znovu začíná mapováním a analýzou potřeb atd. Nejde přitom o žádné „objektivní zhodnocení“, ale o přidání nějaké hodnoty ke zkoumanému jevu, tedy „zhodnocování“* (Matoušek 2003, str. 265).

Rozlišujeme zde tři hlavní přístupy:

- a) *Vědecký přístup* – založen na práci s hypotézami, závislými a nezávislými proměnnými. Jeho nevýhodou je však obtížná průkaznost jednotlivých zjištění.
- b) *Přístup orientovaný na uživatele* – nezkoumá příčinnou souvislost mezi událostmi. Začíná sestavením seznamu lidí, kteří jsou zapojeni do programu, a poté jsou osloveni a jsou jim položeny otázky k ověření, zda byla splněna očekávání. Na rozdíl od prvního přístupu tento přístup zahrnuje hodnocení od dalších účastníků a obvykle sleduje více ukazatelů změn.
- c) *Přístup orientovaný na rozvoj organizace* – se zaměřuje na zlepšování organizace provádějící činnosti, nikoli samotné činnosti. Skupina zainteresovaných jedinců hledá odpovědi na otázky ohledně fungování organizace během provádění programu. Tento přístup se podobá konceptu "učící se organizace", který podporuje schopnost organizace poučit se z vlastních chyb a posiluje procesy učení se.

Pokud bychom měli říct, jaké metody jsou pro hodnocení používány, tak jsou to nejčastěji:

- a) Dotazníky a průzkum mínění – ty sice poskytují standartní přístup ke sledovanému jevu, ale jejich vyhodnocení je náročné. U dotazníků také převládá statistický přístup, kdy dochází k určitému „zobecnování“ odpovědí a vytrácí se tak přímé hledisko jednotlivce.
- b) Revize organizačních záznamů – mezi tyto záznamy řadíme například zápisy z jednání, průběžné, závěrečné a výroční zprávy. Z těchto záznamů se však dozvíme více o četnosti sledovaných jevů než o jejich kvalitě.
- c) Návštěvy přímo na místě – šetření se provádí přímo na daném místě, kde projekt probíhá – nevýhoda této metody tkví právě v tom, že pozorovatel provádí pozorování přímo na místě a chování přítomných se tak může měnit, naproti tomu je výhodou možnost strukturovaného pozorování.
- d) Diskuse – strukturování diskuse evaluátora s více účastníky programu (Matoušek, 2003).

1.1.3 Komunitní pracovník

Pokud se bavíme o komunitě a komunitní práci nesmíme pak opomenout ani komunitní pracovníky. Tak jak se komunitní práce čím dál tím více rozvíjí, jsou na komunitní pracovníky logicky kladeny čím dál tím větší nároky a je žádoucí, aby měl komunitní pracovník

znalosti z různých oborů, ať už je to filozofie, sociologie, psychologie či sociální práce a politika a v neposlední řadě i ekonomie.

„Komunitní pracovník by měl být profesionálem, který dokáže:

- *žít uprostřed konfliktů a napětí;*
- *naslouchat potřebám jednotlivých skupin žijících v komunitě;*
- *usnadňovat a podporovat jednání různých zájmových skupin;*
- *pomoci obyvatelům komunity zapojit se do procesu;*
- *napsat projekt;*
- *skončit v pravý čas svou práci a předat svou kompetenci místním obyvatelům“*
(Matoušek, 2003, str.266).

Je také žádoucí, aby byl komunitní pracovník na jednu stranu vždy o krok před svými klienty, tedy aby on sám proaktivně přicházel s nápady a měl jasnou představu o tom, jak chce, aby daný proces skončil, tedy o jeho výsledku. Zároveň by však na druhou stranu měl stále naslouchat potřebám členů komunity. Pro úspěšného komunitního pracovníka je bezpochyby důležité, aby reflektoval na připomínky členů komunity, tedy aby fungoval na principu zpětné vazby. O úspěchu či neúspěchu komunitního pracovníka také rozhoduje do jaké míry je schopen sebereflexe, tedy mít schopnost uvědomit si, že je něco v nepořádku a nebát se požádat o konzultaci nebo supervizi. Tu může také využít v případě obtíží, jako je nevraživost klientů, nespolupráce veřejné správy, nedostatek finanční podpory od dárců nebo nedostatečné přijetí ze strany občanů.

V postavení komunitního pracovníka v rámci komunity můžeme pak v praxi rozlišit tato dvě různá postavení:

- a) dominantní postavení – komunitní pracovník je zde vnímán v roli experta, komunitě předkládá hotové návody, cíl je pro něj důležitější než samotný proces, časté jsou případy, kdy komunita tuto roli odmítá
- b) partnerské postavení – komunitní pracovník vychází z toho, co je k dispozici v dané komunitě, z hodnot sdílených komunitou, dává návrhy a současně v tom podporuje i ostatní.

Úkolem komunitního pracovníka je identifikovat sociální priority a potřeby dané komunity. Podporuje obyvatele v tom, aby si uvědomili své problémy a snažili se je řešit

prostřednictvím dostupných služeb. Taktéž podněcuje diskuse o problémech a organizuje akce zaměřené na jejich řešení. (Matoušek, 2003).

1.2 Historie a vývoj komunitních center v zahraničí

Na historický vývoj komunitních center nelze nahlížet jako na samostatný jev, ale je nutné jej dát do souvislosti s vývojem komunitní práce ve světě. Počátky historického vývoje ve světě jsou spojeny především s Velkou Británií a Spojenými státy americkými a sahají do druhé poloviny 19. století, a to konkrétně do období urbanismu a industrializace. Během tohoto období totiž nastává rozpad tradičních komunit. V důsledku tohoto rozpadu můžeme ve společnosti pozorovat nové sociální jevy – nezaměstnanost a chudobu. V Anglii vznikaly tzv. settlementy, které považujeme za předchůdce komunitních center (Vodvářková, 2012).

„Komunitní práce má své historické kořeny ve dvou protikladných zdrojích: 1) V hnutí settlementů (Settlement House Movement) a v Koloniálních úřadech (Colonial Office). 2) V kolektivních akcích dělnického hnutí, koloniálního boje za nezávislost, bojovnic za volební právo žen“ (Gojová, 2006, str. 25).

„Průkopníkem myšlenek komunitní práce byl Samuel Augustus Barnett (vikář anglikánské církve ve východním Londýně), který od roku 1873 se svou ženou začal organizovat vzájemnou praktickou pomoc farníků. Barnett se zaměřil na zkoumání příčin chudoby, a přitom často spolupracoval s univerzitami. V roce 1884 založil univerzitu – Toynbee Hall, kde mohli společně studovat vedle bohatých studentů i chudí. Své názory zde shrnul do tří základních principů:

- 1.2.1 Každý má právo na osobnostní růst a může k tomu využít ve společnosti dostupné prostředky.*
- 1.2.2 Efektivní změna je evoluční (tj. má tendenci prosadit se, „uchytit se“).*
- 1.2.3 Silné komunity a pozitivní sociální změny závisejí na osobní komunikaci napříč ekonomického a sociálního rozdělení“ (Matoušek, 2003, str. 255).*

I v současnosti je právě Toynbee Hall považováno za vůbec první komunitní centrum západního světa a v letošním roce si tak připomínáme úctyhodných 140 let fungování tohoto komunitního centra. Snad i zásahem osudu bylo Toynbee Hall založeno na místě, kde je potřeba pomoci a podpory snad největší v celém Spojeném království, tedy v městském obvodu Tower

Hamlets. Již v době založení Toynbee Hall byla londýnská část East End nejzanebanější částí Londýna. I v současné době, zde žije 48% dětí v chudobě.¹

Pro vývoj komunitní práce v Anglii byla velice důležitá Octavia Hill, která založila hnutí Settlement House Movement. Ve své komunitní práci se zaměřovala především na problematiku chudoby městského obyvatelstva a zasazovala se o zlepšení jejich životních podmínek. Octavia Hill věřila v to, že nikoliv pouze individuální pomocí, ale prostřednictvím rozvoje komunity jako celku je možné vyřešit problémy spojené s chudobou a špatným bydlením. Proto se snažila co nejvíce podporovat výstavbu nových bytů, zakládání klubů, dílen a budování hřišť. Hnutí settlementů se také stalo inspirací pro rozvoj komunitní práce i jinde v Evropě. Kupříkladu v sousedním Německu se o jeho rozvoj zasloužil teolog Friederick Siegmund-Schultze. Ten ve svých názorech prosazoval myšlenku sociální rovnosti a smíru, a to mezi příslušníky různých sociálních tříd, politických názorů a náboženských vyznání (Vodvářková, 2012).

„Za první organizace pracující formou komunitní práce lze označit The Charity Organization Societies (1877) a New York Association for Improving the Condition of the Poor (1843). Typické pro jejich činnost bylo zapojení dobrovolníků (friendly visitors), kteří navštěvovali chudé, nezaměstnané nebo jinak postižené rodiny a snažili se působit na své klienty tím, že podporovali jejich soběstačnost“ (Matoušek, 2003, str. 255).

První výrazný zlom v rozvoji komunitních center nastal ve 30. letech 20.století, kdy došlo ke zpomalení jeho vývoje, a to v důsledku nastalé velké hospodářské krize. Období hospodářské krize bylo také typické tím, že komunitní práce se zaměřovala na praktickou pomoc sociálně potřebným, sociální pracovníci byli vlivem okolností nuceni upustit úřady a vydat se přímo do ulic za těmi, kteří potřebovali pomoc se sociálními problémy. V meziválečném období rovněž vznikala komunitní centra i mimo hlavní a velká města.

Za další významný milník ve vývoji komunitních center můžeme považovat 60.letá 20.století. Toto období je také někdy považováno za zlatý věk ve vývoji komunitní práce. Můžeme to přičítat tomu, že dochází ke zvýšení míry kriminality a nezaměstnanosti, objevuje se sexuální revoluce, zvyšuje se drogová závislost obyvatelstva atd.

Pro Spojené státy americké v té době byla prioritní multirasová a ekonomická spravedlnost, patří zde i „War on Poverty“ – neoficiální název pro legislativu o boji proti

¹ <https://www.toynbeehall.org.uk>

chudobě. „Lze říci, že na sklonku šedesátých let a na počátku sedmdesátých let 20. století se pozornost zaměřila na problémy, které s sebou přinášel vzrůstající blahobyt na jedné straně a chudoba a diskriminace přetrvávající v určitých částech společnosti, zejména mezi migranty na straně druhé“ (Matoušek, 2003, str. 256). Můžeme také pozorovat rozvíjející se síť extramurálních služeb – chráněná bydlení, stacionáře pro mentálně postižené či duševně nemocné, tedy rozvoj služeb pro menšinové skupiny obyvatel (Matoušek, 2003).

Závěrem můžeme říci, že pokud srovnáme vývoj komunitní práce ve Spojených státech amerických a například v Evropě, pak zde můžeme pozorovat určité odlišnosti. Ve Spojených státech amerických je důraz kladen především na individuální svobody a ochotu sdružovat se a najít řešení problému. Cílem je také napravit stav ve společnosti, kdy síly ve společnosti jsou nerovnoměrně rozděleny a někteří tak mají větší moc než jiní. Je zde také typický vznik *komunitních nadací*, které fungují na principu majetkového subjektu a snaží se o rozvoj dané komunity podporou změn v ní a zapojení dobrovolníků do komunitní práce.

1.3 Historie a vývoj komunitních center v České republice

Ve srovnání se světem je historie komunitních center poměrně novou kapitolou ve vývoji společnosti. Na přelomu 19. a 20. století sice na území České republiky vznikaly různé zájmové spolky, které ale můžeme v rámci komunitní práce zmínit spíše okrajově. Ty byly založeny za jiným účelem, než bylo vyvolání sociálních změn v komunitě. Po převratu v roce 1948, kdy komunistická strana převzala moc, se aktivita a zájem lidí o účast v takových aktivitách střetávaly s myšlenkovými stereotypy podporujícími komunistickou ideologii. Tento převrat tak můžeme považovat za bariéru, která se stala hlavní překážkou v rozvoji komunitní práce a tím pádem i komunitních center. Skutečné rozšíření komunitní práce v naší zemi začalo až na počátku devadesátých let dvacátého století. Většina programů, které se opíraly o principy komunitní práce, začaly v tomto období rozvíjet nestátní neziskové organizace (dále jen NNO). Občas se také iniciativně podílely na změnách v komunitě i veřejné správní orgány, jako jsou obecní, městské nebo okresní úřady.

Při realizaci komunitních projektů se organizátoři a realizátoři setkávali s těmito omezeními:

- V důsledku manipulace a zneužívání potřeb během vlády komunismu si lidé odvykli podílet se na životě komunity, a tak pak nebyli připraveni společně řešit problémy.
- Mezi obyvateli komunity bylo rozšířeno mínění, že řešení místních problémů je zodpovědností někoho jiného, nikoli jich samotných.

- Úřady měly převažující představu, že pasivní občan je ideálním občanem, a zároveň se orientovali spíše na „řízení lidí“ než na to, aby podporovali účast občanů na řešení problému dané komunity.
- limitující finance
- Neexistence systémových opatření – legislativní, finanční, organizační podmínky.

Dle rozdělení Matouška (2003) můžeme na území České republiky rozlišit několik typů organizací, které ve své činnosti využívají a rozvíjejí postupy komunitní práce. Jako zástupce těchto typů organizací můžeme uvést:

- komunitní nadace

Jak jsme si již uvedli výše, tak komunitní nadace jsou subjekty hospodařící s majetkem, tedy nadačním jměním. To je rozděleno organizacím nebo jednotlivcům, kteří se nějakým způsobem aktivně podílí na rozvoji komunity. Na území ČR se rozšířily z USA v devadesátých letech 20. století. Vůbec první komunitní nadace v ČR byla založena v Ústí nad Labem. Jedná se o Komunitní nadaci Euroregionu Labe, její kořeny sahají do roku 1993. Zároveň se jedná o druhou nejstarší nadaci tohoto typu ve střední a východní Evropě.²

- komunitní koalice

Za komunitní koalice se označuje společenství neziskových organizací, které se zaměřují na identifikaci a mapování neziskových organizací v dané oblasti. Dále se snaží vytvořit prostředí, kde panují partnerské vztahy, a to jak uvnitř tohoto společenství, tak i směrem ven ke státu, médiím, místní správě a dalším. Snaží se tedy i o to, aby neziskový sektor nebyl tolik upozadován vůči jiným sektorům.

- organizace, jenž se zaměřují na komunitní práci v oblasti sociální a zdravotní

Snahou těchto organizací je pojmout organizaci zdravotních a sociálních služeb efektivněji a snaží se přitom respektovat potřeby jednotlivce. Svojí činností se podílí na vzniku center pro poskytování služeb, které zatím v rámci dané komunity chybí, např. domy na půli cesty. Tyto služby mohou dané organizace poskytovat buď přímo sami, nebo se koncepčně a metodicky podílí na vývoji procesů v rámci těchto služeb.

² <https://www.darujspravne.cz>

- organizace, jenž se svojí činností zaměřují na účast veřejnosti v přípravě plánů na rozvoj společnosti

Cílem těchto organizací je, aby se občané aktivně zajímali o záležitosti v jejich okolí. Snahou těchto organizací je probudit v členech dané organizace zájem o budoucnost tím, že se snaží, aby se v komunitě diskutovalo o hodnotách ve vztahu k budoucnosti. Tyto organizace také vychází ze společného přesvědčení, že orgány veřejné správy samy o sobě nemohou zajistit rozvoj obce a je proto nutné do tohoto procesu zapojit i obyvatelstvo.

- organizace usilující o ochranu životního prostředí

Tyto organizace prosazují principy, zásady a přístupy s cílem podpořit udržitelný život. Můžeme říci, že základním dokumentem, z něhož tyto organizace vycházejí je dokument nazvaný Agenda 21. Tento byl přijat na Summitu Země v Rio de Janeiru, který se zde konal v roce 1992. Bylo zde zastoupeno celkem 170 zemí (včetně Československa) a zástupce těchto jednotlivých zemí se dohodli, že je nutné systematicky směřovat k udržitelnému rozvoji a na základě této teze pak zformulovali i jednotlivé konkrétní kroky v různých oblastech, které právě měli vést k podpoře udržitelného rozvoje. „Protože jsou (úřady) úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli ve výchově, mobilizaci při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak k dosažení udržitelného rozvoje.“³ Z Agendy 21, jakožto nadřazeného dokumentu pak následně na regionální úrovni vychází tzv. Místní Agenda 21 a slouží pak jako nástroj pro udržitelný rozvoj na místní a regionální úrovni. V roce 1979 byl založen Český svaz ochránců přírody (ČSOP). V současné době má přes 7000 členů, mezi nimiž nalezneme řadu odborníků, ale převážnou většinu členů tvoří dobrovolníci.⁴

Tyto, původně ekologické, organizace však postupem času přesahují své původní poslání. „Naše místní organizace provozují několik desítek ekocenter po celé České republice, které pořádají vzdělávací a osvětové aktivity pro dospělé i děti – výukové programy, přednášky, exkurze, výstavy, happeningy, školení... Prostřednictvím ekologické výchovy, osvěty a vzdělávání se snažíme přiblížit veřejnosti obsah naší práce, předat jí informace o stavu přírody, krajiny a životního prostředí, poradit jak na to i varovat před činnostmi, kdy může člověk mnohdy z nevědomosti, někdy i v dobrém úmyslu způsobit přírodě velkou škodu.“⁵

³ <https://www.mzp.cz>

⁴ <https://csop.cz>

⁵ <https://csop.cz>

- informační a kulturní centra

Jak již vychází z názvu těchto organizací, jejich náplní je práce s různými druhy informací a kulturními hodnotami. Mohou plnit i funkci prostředníka pro jednotlivce či skupiny, které nejsou zcela vyhraněné a mohou jim tak nabízet témata, které by je mohly oslovit.

- organizace přímo se zaměřující na rozvoj dané komunity

Pro tyto organizace je rozvoj komunity zcela stěžejní – je to jejich poslání. Můžeme zde vidět určitou podobnost s organizacemi uvedenými pod bodem č.4, na rozdíl od nich však nepracují s nějakou vizí či rozvojovým dokumentem. Jejich snahou je především zdokonalení vztahů v komunitě s důrazem na vazby historické, jejich obnovu. Samozřejmě iniciují i tvorbu vztahů nových.

- komunitní školy

Pro komunitní školy je typické, že jsou využívány komunitou v průběhu celého dne. V dopoledních hodinách slouží ke vzdělávání žáků, zatímco pak v odpoledních a večerních hodinách jí využívají i ostatní členové komunity. Těm slouží jako místo pro setkávání různých zájmových skupin, pro konání vzdělávacích kurzů a pořádání kulturních akcí pro veřejnost. V České republice jde o relativně nový a moderní koncept školy v komunitě, který však narazil na administrativní překážky. I když se v názvu objevuje slovo "škola", nemusí se vždy jednat o tradiční školu. Pro uznání pojmu škola musí být zařízení zapsáno v rejstříku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Často se jedná o komunitní skupiny spojené zájmem o alternativní formy vzdělávání, které se odlišují od tradičního modelu. Děti, které navštěvují tyto zařízení, jsou obvykle zapsány na některé ze základních škol evidovaných v rejstříku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pod režimem individuálního vzdělávání. Zákon o vzdělávání dítěte stanoví, že za vzdělávání dítěte je zodpovědný výhradně rodič, který však má právo zvolit si způsob plnění této zákonné povinnosti.⁶

Koncept komunitních škol nabízí nový pohled na školu a její funkce. Komunitní školy se ujímají úkolu působit jako centra obcí, která posilují rodiny a komunity tak, aby mohly co nejúčinněji přispět ke vzdělávání žáků a žákyň a k jejich dalšímu rozvoji. Komunitní školy staví

⁶ <https://ucitneboneucit.cz>

učení směrem k podmínkám, úkolům a výzvám komunity a snaží se využívat reálné zážitky studentů k vytvoření stimulujícího a inspirativního učebního prostředí.⁷

- Komunitní akce

Zde se nejedná o typ organizace, ale o akci realizovanou více organizacemi najednou. Smyslem komunitních akcí je vyzdvihnout nějakou přednost, ať přírodní, kulturní či historickou, která identifikuje danou komunitu.

1.4 Znaky komunitních center

Definic komunitních center není mnoho. Přesto se ty, které se mi podařilo dohledat, určitým způsobem lišily. Definice komunitních center, které pochází od českých autorů, se odlišují od těch, které definovali britští a američtí autoři. To se odvíjí od charakteru a podoby komunitních center v jednotlivých zemích. Jedna z definic komunitních center zní takto: *„Komunitní centrum je veřejné místo, kde se členové komunity scházejí a shromažďují. Zde se vytváří prostor pro sociální podporu členů, jejich skupinové aktivity, sdílení a poskytování informací jak pro komunitu, tak i pro širokou veřejnost. Tato centra jsou oficiálně vytvářena pro skupiny (komunity), které něco společného sdílí. Ať už je to náboženské vyznání, koníček, věk, vzdělání, zdravotní stav nebo jen příslušnost k určité obci či městu“* (Vodvářková, 2012, str. 13).

Mezi hlavní znaky komunitních center, tedy i důvody proč jsou pro společnost důležité, můžeme uvést tyto:

- sjednocení komunity

Komunitní centra poskytují prostor komunitě, kde se mohou její členové spojit a socializovat. Důležitým aspektem je pak fakt, že spolupracují lidé různého náboženského vyznání, rasy, věku či různého vzdělání, protože komunitní centra jsou zde pro všechny.

- poskytuje příležitost pro dobrovolníky

Někteří zájemci se hlásí jako dobrovolníci, protože chtějí jen dělat „velké věci“ jiní v dobrovolnictví hledají útek od shonu každodenního života, aby zažili něco jiného nového. Jiní pak v dobrovolnictví hledají příležitost pro zdokonalení i v jiných dovednostech mimo jejich profesní život.

⁷ <https://www.msmt.cz>

- podpora komunitních projektů

Členové komunity v rámci komunitních projektů mohou jednak pracovat na vylepšování daného komunitního centra a jeho okolí, ale i v rámci širších projektů mohou pracovat na zlepšení města a celkového místního prostředí pro všechny, tedy členové komunity se mohou podílet na rozvoji jak dané komunity, tak i širokého okolí.

- boj s osamělostí

Komunitní centra poskytují důležité místo pro starší členy komunity nebo pro lidi, kteří se cítí být izolovaní od okolí. Studie ukazují, že téměř pětina populace se cítí osamělá.⁸ Mít místo, kam může člověk pravidelně chodit, je pro mnoho lidí životně důležité, je to něco na co se může těšit. Některá střediska pro své členy shromažďují finanční prostředky na výlety a exkurze a nabízí tak další příležitost pro lidi, aby viděli nová místa a získali přátele bez ohledu na jejich nelehkou finanční situaci.

- možnost pozitivně ovlivnit životy mladších lidí

Komunitní centrum může v dnešním světě vnímat jako bezpečný prostor pro návštěvu a účast na nových aktivitách. Poskytují nespočet kurzů a akcí – fyzické, kreativní či společenské aktivity. Mladí lidé díky nespočtu příležitostí mohou jednak získat nové přátele, ale především mohou získat a naučit se nové dovednosti, které pak mohou využít při vstupu do světa dospělých.

- podpora zdravého životního stylu

Mnoho komunitních center nabízí různé pohybové aktivity, různé fitness lekce přizpůsobené různým věkovým skupinám. Fyzické zdraví je samozřejmě důležité, ale mnoho lidí nechce chodit přímo do posilovny a raději vyhledávají tyto fitness aktivity v rámci komunitních center, která staví socializaci do popředí a snaží se to dělat – dělá z fitness zábavu. Některá centra jdou zábavnou formou. Některá komunitní centra dokonce nabízejí i kurzy vaření.

- zdroj informací

Komunitní centra slouží jako zdroj informací o akcích, programech a dalších aktivitách probíhajících v komunitě. Můžeme tedy říci, že pokud chce jednotlivec takzvaně vědět co se

⁸ <https://www.denik.cz>

děje, může se obrátit s žádostí o informace právě na místní komunitní centrum. V rámci komunitních center můžeme nalézt různé průvodce, brožury, letáky, informační bulletiny. V dnešní době však mnohem častěji komunitní centra využívají pro sdílení informací webové stránky nebo sociální sítě.

- možnost vzdělávání

Mnoho komunitních center stále nabízí možnosti vzdělávání a rozvoje dovedností napříč všemi věkovými skupinami. V centrech jsou často také jesle nebo předškolní zařízení což dokonale demonstruje dopad komunitních center na každou životní etapu komunity, od dětských jeslí až po vzdělávání dospělých a aktivity pro seniory. Komunitní centra pořádají různé besedy a přednášky s odborníky s různých oblastí.

- poskytování prostor pro pořádání akcí

Lidé často komunitní centra volí jako prostor pro pořádání různých společenských či rodinných akcí a sešlostí. Pronájem komunitního centra je pro ně často finančně výhodnější. Tato služba komunitních center je pak neocenitelná pro lidi, kteří chtějí organizovat společenské aktivity a potřebují k tomu zázemí. S příchodem Covidu provozovatelé komunitních center upravili některé své prostory na dočasný pracovní prostor pro jednotlivce pro práci na celý den.⁹

1.5 Hudba v komunitních centrech

V rámci komunitních center hudba hraje velice důležitou roli, kdy posiluje společenství a kulturní identitu, podporuje kreativitu a kulturní bohatství dané oblasti, společnosti. Zároveň můžeme říci, že hudba v komunitních centrech má potenciál spojovat lidi různých věkových či kulturních skupin na pozadí uměleckého vyjádření. Komunitní centra také mohou fungovat jako podpora mladých hudebníků a poskytnou jim tak prostor i pro jejich další hudební a profesní vývoj, tím, že jim poskytuje prostředí pro jejich vystoupení. Pro mladé či začínající hudebníky toto může představovat, často i jedinou možnost, jak prezentovat svoji tvorbu před publikem.

Hudební činnost komunitních center směrem ke společnosti bychom mohli rozdělit na pasivní a aktivní. Do pasivních činností komunitních center spojených s hudbou bychom mohli zařadit pořádání různých koncertů, živých vystoupení či pořádání různých hudebních

⁹ <https://www.club-insure.co.uk>

festivalů a akcí pro různé věkové kategorie a různých hudebních žánrů. Pro tyto činnosti je typické, že jejich návštěvníci nejsou do jednotlivých aktivit nijak aktivně zapojeni, jsou pouze pasivními pozorovateli – posluchači daného hudebního vystoupení. Mezi aktivní činnosti bychom pak mohli zařadit pořádání různých hudebních workshopů a kroužků v rámci, kterých se mohou aktivně seznámit s hrou na hudební nástroje a mohou se na ně naučit i hrát. Můžeme zde zařadit i různé terapie spojené s hudbu, například muzikoterapii, o které se řekneme více níže.

1.5.1 Muzikoterapie

Muzikoterapie je terapeutický přístup zahrnutý v expresivních terapiích, které využívají výrazové umělecké prostředky, jako jsou hudba, drama, literatura, výtvarné umění a pohyb. Slovo "muzikoterapie" pochází z řecko-latinského původu, kde "moisika" (řecky) a "musica" (latinsky) znamenají hudbu, a "therapeia", "therapeineio" (řecky) a "iatreia" (latinsky) znamenají léčení, péči a pomoc.

„Muzikoterapie se vyvíjí v interakci s dalšími vědními obory, včetně hudební psychologie, hudební sociologie, hudební pedagogiky, etnomuzikologie, dějin hudby, obecné a vývojové psychologie, patopsychologie, sociální psychologie, pedagogické psychologie, psychodynamické a interpersonální psychoterapie, analytické psychoterapie, kognitivně-behaviorální terapie, obecné a speciální pedagogiky, didaktiky, psychiatrie, neurologie, geriatric, anatomie, fyziologie, sociopatologie, sociologie rodiny a skupin, psycholingvistiky, teorie komunikace, arteterapie, dramaterapie a psychodrama“ (Kantor, Lipský, Weber, 2009, str.21,22).

Muzikoterapii lze definovat z několika perspektiv: jako umění spojené se subjektivitou, kreativitou a krásou; jako vědecký obor snažící se o univerzálnost, objektivitu a pravdivost; a jako interpersonální proces spojený s důvěrností, empatií, vzájemností a komunikací. Muzikoterapii lze dále rozdělit jako disciplínu, což je organizovaný systém poznatků složených z teorie, praxe a výzkumu, a jako profesi, což je organizovaná skupina lidí, kteří ve svých profesích využívají stejný systém poznatků (Kantor, Lipský, Weber, 2009).

Na základě výše uvedeného můžeme říct, že podat jednotnou definici muzikoterapie je velice složité. Pokud bychom však chtěli přeci jen nějakou definici muzikoterapie podat, můžeme pak citovat mezinárodně akceptovatelnou definici, kterou roku 1996 zveřejnila Světová federace muzikoterapie: *„Muzikoterapie je použití hudby a/nebo hudebních elementů (zvuku, rytmu, melodie, harmonie) kvalifikovaným muzikoterapeutem pro klienta nebo skupinu*

v procesu, jehož účelem je usnadnit a rozvinout komunikaci, vztahy, učení, pohyblivost, sebevyjádření, organizaci a jiné relevantní terapeutické záměry za účelem naplnění tělesných, emocionálních, mentálních, sociálních a kognitivních potřeb. Cílem muzikoterapie je rozvinout potenciál a/nebo obnovit funkce jedince tak, aby mohl dosáhnout lepší intrapersonální nebo interpersonální integrace a následně také vyšší kvality života prostřednictvím prevence, rehabilitace nebo léčby“ (Kantor, Lipský, Weber, 2009, str.27).

Další významnou a uznávanou definicí muzikoterapie je ta jenž uveřejnil K. E. Bruscia: *„Muzikoterapie je systematický proces intervence, kdy terapeut pomáhá klientovi podpořit zdraví za použití hudebních zkušeností a vztahů, které se skrze ně rozvíjejí jako dynamické síly změny“ (Bruscia, 2012, str.205).*

1.5.2 Komunitní muzikoterapie

Komunitní muzikoterapie je jedním z přístupů v oblasti muzikoterapie, který se začal objevovat v odborné literatuře na přelomu tisíciletí. Tento směr je charakterizován svou volností a svobodou v praktické aplikaci. V komunitní muzikoterapii se zaměřujeme spíše na způsob realizace než na pevný teoretický rámec, který využívá hudební procesy k dosažení změn jak na psychologické, tak sociální úrovni. O volnosti tohoto konceptu svědčí i fakt, že i vedoucí autoři se vyhýbají dát nějakou přesnou definici komunitní muzikoterapie. Pro komunitní muzikoterapie, jsou typické tři aspekty – *hudba, potřeba, osoba*.

- Hudba – chápání hudby, jakožto základu muzikoterapií, spočívá v tom, že při aplikování na člověka má pozitivní vliv na příznaky jeho individuálního stavu. Předpokládá se, že hudba má pozorovatelné výsledky, které lze následně zobecnit.
- Potřeba – komunitní muzikoterapie nabízí širší pohled na potřebu, a to na základě dvou způsobů. Zaprvé bere v úvahu představy o sociální, politické nebo umělecké potřebě. To může identifikovat, že deficit potřeby nemusí být jen fyziologický nebo chemický, ale také systematický, a proto může vyžadovat systematickou reakci. Zadruhé může potřebu zcela odmítnout, kdy pak na příkladu díla R. Rolvsjordové z roku 2010 zaměřené na muzikoterapii orientovanou na zdroje můžeme vidět paralelu komunitní muzikoterapie reagující na lidské zdroje, schopnosti a vzrůstající potenciál na místo aplikace jeho nedostatku.
- Osoba – komunitní muzikoterapie zaujímá širší pohled na to, kdo je osoba v tom smyslu, že osobnost člověka je vnímána jako performativní, a tedy závislá na okolnostech. V návaznosti na to komunitní muzikoterapie přeformulovává pojem

klient nejen tak, že může zahrnovat více lidí, tedy širší skupiny či sociální zájmy a zároveň předpokládá, že *osoba* může zahrnovat i jiný typy právnických osob (Wood, 2016).

Komunitní muzikoterapie se opírá o několik východisek. Prvním z nich je systémovost, kterou chápeme jako vyjádření vztahů a propojení rozdílností v rámci určitého systému. Dále je zde princip spoluúčasti, kterým se komunitní muzikoterapie snaží motivovat jednotlivce nebo skupiny k aktivitě vedoucí k pozitivní změně. Dalším významným aspektem je orientace na zdroje člověka, kdy terapie vychází z možností a zdrojů jednotlivce nebo skupiny a neprosazuje razantní změny. Komunitní muzikoterapie také podporuje vznik sociálních vazeb mezi lidmi a zaměřuje se na začleňování menšinových skupin do společnosti. Součástí tohoto přístupu je také sociální aktivismus a orientace na sociálně-hudební procesy. Pracuje se společným poslechem a tvorbou hudby s cílem propojit různorodé osoby v komunitě. Nakonec je důležitá individualita a rozdílnost jednotlivých členů komunity, kdy terapie dbá na respektování jedinečnosti každého člena a zároveň se věnuje rozdílům mezi lidmi ve skupině (Stige, Pavlicevic, Ansdell, 2016).

1.6 Řízení a financování komunitních center – neziskové organizace

Na začátku bychom si měli definovat co vlastně neziskový sektor znamená. V současné době existuje několik vymezení, a to na základě různých kritérií. Nejčastěji je však používáno vymezení, které bylo definováno autory mezinárodního projektu *The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*. Tento projekt zmiňuje například Vladimír Hyánek ve své publikaci *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Na základě tohoto srovnávacího projektu vplynulo několik kritéria, která musí organizace splňovat, aby byla takto klasifikována a zařazena do neziskového sektoru. Jedná se o tato kritéria:

- *Musí být organizovaná* – ve společnosti tedy můžeme nalézt určitou úroveň vnitřní organizační struktury. Konkrétním důkazem tohoto pak může být kupříkladu fungování na základě zformulované zakládací smlouvy nebo zřizovací listiny, náplně činnosti apod. Negativním vymezením pak vyloučíme čistě účelová zřízení dočasného charakteru.
- *Musí být soukromá* – tedy oddělená od vlády, neměly by být součástí vládních/státních struktur. Není tím však myšleno oddělení od státních financí.

- *Neziskovost organizace* – organizace si nesmí získané finanční prostředky rozdělovat mezi členy, vlastníky či zakladatele, ale tyto finanční prostředky jsou vázané k určitému účelu, projektu.
- *Samosprávnost* – organizace je vybavena ke schopnosti vést se sama, disponuje řídicími a kontrolními kompetencemi.
- *Dobrovolnost* – myšleno jako zapojení dobrovolníků do činnosti dané organizace (Hyánek, 2011).

Tomuto americkému modelu jsou vyčítány určité nedostatky a jiní autoři se proti němu ohradili a přišli se svým modelem. Jako příklad si můžeme uvést švédského ekonoma Pestoffa. Ten ve svém pojetí neziskové sektoru (používá pro něj terminologii *třetí sektor*) jej neomezuje pouze na organizace typu asociací a nadací, ale odkazuje se i na organizace, které jsou méně vyhraněné. „*Za jedno z nejvíce propracovaných sektorových vymezení lze považovat definici švédského ekonoma Pestoffa , který rozdělil národní hospodářství na čtyři sektory na základě tří kritérií. Jedná se o kritérium financování provozu a rozvoje (sektor ziskový a neziskový), kritérium vlastnictví (sektor soukromý a veřejný) a míru formalizace (sektor formální a neformální). Pestoff následně vytvořil čtyřsektorový trojúhelníkový model, který obsahuje ziskový soukromý sektor, neziskový veřejný sektor, neziskový soukromý sektor a neziskový sektor domácností*“ (Varvažovská 2017, str.20).

Obrázek 1: Čtyřsektorový trojúhelníkový model národního hospodářství

Zdroj - (Varvažovská, 2017, str.20)

Neziskové organizace si musí samy zajistit finance pro svou činnost. Na rozdíl od podnikatelské sféry však nemají za cíl dosahovat zisku nebo návratnosti. Mezi základní zdroje financí, které mohou využívat, patří účetní rezervy, bankovní úvěry, faktoring (což je financování krátkodobých úvěrů poskytnutých při dodávkách zboží a služeb, kde se odkupují krátkodobé pohledávky) a forfaiting (odkup střednědobých nebo dlouhodobých exportních pohledávek splatných v budoucnosti). Kromě toho mohou získávat finance formou darů, příspěvků, dotací apod. Jedním z možných programů je "Program překlenovací pomoci 3P", který poskytuje návratný nadační příspěvek pro překlenutí období mezi fází realizace projektu a získáním dotací. Zdroje financí lze rozdělit na cizí, jako jsou dotace, granty, příspěvky nadačních fondů, dary od jiných organizací, a vlastní, jako jsou členské příspěvky, výnosy z pronájmu a podobně (Havlíková, 2019).

„Základním zákonem upravujícím financování nestátních neziskových organizací je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů. V souladu

s § 7 tohoto zákona mohou být ze státního rozpočtu poskytnuty dotace nestátním neziskovým organizacím, jako jsou spolky, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, ústavy či další právnické osoby, jejichž hlavním předmětem činnosti je poskytování zejména zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb a dotace k poskytování sociálně právní ochrany dětí atd“.¹⁰

Je důležité zdůraznit, že zařazení do zákona o dotacích neznamena automaticky právní nárok na dotaci. Proces poskytování dotací je regulován v paragrafech 14 a 15 příslušného zákona. Žadatel o dotaci musí podat řádnou žádost, kterou poskytovatel následně posoudí. Pokud je žádosti vyhověno a dotace schválena, poskytovatel vydá písemné rozhodnutí o poskytnutí dotace. V tomto rozhodnutí jsou stanoveny podrobné podmínky pro využití dotace a povinnosti příjemce. Poskytování dotací je upraveno Zásadami vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím, které schválila vláda usnesením č. 591 ze dne 1. června 2020. Tyto zásady však stanovují obecná pravidla poskytování dotací a je na jednotlivých poskytovatelích (ústředních orgánech státní správy), zda upraví poskytování dotací na projekty neziskových organizací prostřednictvím interních metodických pokynů nebo směrnic. Tyto dokumenty musí být v souladu s rozpočtovými pravidly a musí podporovat aplikaci zákona v praxi.

Zdanění neziskových organizací je upraveno zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. „Podle tohoto zákona jsou nestátní neziskové organizace považovány za tzv. veřejně prospěšného poplatníka, který v souladu se svým zakladatelským, právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnosti vykonává činnost, která není podnikáním“.¹¹ Těmto subjektům je následně přiznána řada osvobození a daňových výhod podle zákona o dani z příjmů, který rozlišuje dvě skupiny veřejně prospěšných poplatníků - poplatníky s tzv. úzkým a širokým základem daně. Do první skupiny patří například politické strany a hnutí, nadační fondy, spolky a příspěvkové organizace. Pro tyto subjekty nepodléhá daň z příjmu za jejich tzv. hlavní činnost (nepodnikatelskou), pokud nedochází k tvorbě zisku - výdaje převyšují příjmy. Vzhledem k tomu, že může být více různých činností jako součást hlavní činnosti, mají tyto subjekty povinnost vést oddělenou evidenci pro každou z těchto činností a posoudit podmínky

¹⁰ <https://www.mfcr.cz>

¹¹ <https://www.mfcr.cz>

pro osvobození pro každou jednotlivou činnost. Do druhé skupiny spadají například obecně prospěšné společnosti, ústavy a veřejné výzkumné instituce.¹²

¹² <https://www.mfer.cz>

2 KOMUNITNÍ CENTRUM KONICE

2.1 Město Konice

Písemný zápis jména sídla prošel za dobu svojí existence značným vývojem: Conitz (1279), Chunitz (1337), Chonitz (1342), Connycz (1349), Conycz (1351), Conicz (1351, 1379), Konycz (1386), Konicz (1405), Conicz (1420, 1445), z Konicze (1490, 1513), Kunitz (1677), Konitz (1718, 1751). Současná podoba zápisu – Konice je datována k roku 1872 a je s největší pravděpodobností odvozeno od slova konnice, tedy "stáj pro koně" (Hosák. Šrámek, 1970, str. 421-422).

Město Konice je jedno z pěti měst prostějovského okresu ležící v severním cípu Dražanské vrchoviny na svazích údolí říčky Romže (někdy se také můžeme setkat s názvem Jesenka). První písemná zmínka o Konici je datována k 1. září 1200 a je vázána k darovací listině markraběte Vladislava klášteru Hradiště. Můžeme se domnívat, že na místě, kde v dnešní době stojí zámek, stála malá tvrz, jejímž hlavním úkolem bylo chránit obchodní cesty vedoucí do Čech přes Moravu.¹³

Na konci 13. století se Konicko stalo majetkem Adama z Choliny. Díky výměně za Zábřezsko jej získal od Václava II. Následovalo období, kdy si panství prošlo několika majiteli, jako byli pánové z Helfštejna, Cimburku a Tovačova. Za zmínku stojí významní majitelé, a to rod pánů ze Švábenic. Ti si zdejší panství, na kterém vládli, udrželi po dobu 220 let (1434–1655). Z jejich éry pochází nejstarší dochovaná pečeť z roku 1446 a erby rytířů ze Švábenic jsou dodnes viditelné na kamenných náhrobcích v Chrámu Narození Panny Marie v Konici. Konice získala na významu během 15. století, kdy získala právo hrdelní a roku 1491 bylo městu uděleno tržní privilegium Vladislavem Jagellonským. Po odchodu pánů ze Švábenic panství chátralo a měnilo majitele. Změna nastala roku 1699, kdy panství koupil klášter Hradisko u Olomouce (Kučerová, 2016)

„Opat premonstrátského řádu Norbert Želecký z Počenic dává v letech 1702–1703 přestavět konický kostel a na místě zpustlé tvrze vystavět barokní zámek jako letní rezidenci řádu (1705). Stavbou zámku byl pověřen olomoucký stavitel Lukáš Glöckel. Když byl za Josefa II. v roce 1784 klášter Hradisko zrušen, přešel majetek řádu do Náboženského fondu a byl spravován státem. Zadlužený a zchátralý ho v roce 1825 zakoupil brněnský továrník Karel

¹³ www.konice.cz

*Příza, který provedl nákladné opravy zámku a r. 1830 se do Konice přestěhoval. Rod Přízů vlastnil panství až do roku 1945“.*¹⁴

Roku 1809 Konici zachvátil rozsáhlý požár, který jí zničil do základů, a to bohužel i včetně budovy radnice, která ukrývala cenný archiv. Další pohroma zasáhla Konici roku 1866, kdy během Rakousko-Pruské války byla obsazena Prusy a následně se zde v důsledku války ve velkém rozšířila cholera. Významným rokem v historii Konice je bezesporu i rok 1889. V tomto roce byla v Konici zahájena železniční doprava, byla dokončena stavba měšťanské školy a také byla založena tělocvičná jednota Sokol. Roku 1921 zde proběhlo první sčítání lidu a bylo napočítáno 374 domů a 2139 obyvatel. Běsnění druhé světové války se samozřejmě nevyhnulo ani Konici. Vznikem protektorátu bylo na Konicku zabráno mnoho území, 12 občanů Konice zahynulo v koncentračních táborech a před koncem války byly nad Konicí shozeny 4 bomby. Roku 1970 byl Konici udělen status města a v současné době zde žije kolem 2 500 obyvatel (Zbořilová, 2006).

Bezpochyby můžeme označit barokní zámek v Konici za kulturní centrum města, kde sídlí Městské kulturní středisko Konice, provozující kulturní, společenské a vzdělávací akce. Zámek nabízí veřejnosti přístup ke dvěma velkým sálům: koncertnímu, který slouží také jako obřadní síň a výstavnímu sálu, využívanému při kulturních událostech. Nachází se zde také Knihovna města Konice a turistické informační centrum. *„V přízemí zámku je k vidění unikátní expozice zvyků a řemesel se vzácnými exponáty. Zámek hostí největší sbírku seker zapsanou v Guinnessově knize rekordů a před budovou zámku lze vidět největší tesařskou sekeru na světě. Tato neobvyklá sbírka obsahuje více než 800 seker různých druhů, některé dokonce staré několik tisíc let. Sekery mají na Konicku dlouhou tradici, protože v tomto lesnatém regionu byly dlouho běžným pracovním nástrojem. Sbírkou zahrnuje lesnické, tesařské, řeznické, hasičské, kamenické, kovářské a kamnářské sekery“.*¹⁵

Pod záštitou městského kulturního střediska Konice se již bezmála tři desetiletí koná Žváčkův festival dechové hudby. Hudební festival je pojmenován po skladateli Antonínu Žváčkovi, který se narodil 29. dubna 1907 v nedaleké vsi Hačky. O hudbu se zajímal již od útlého dětství a svoji prvotinu Červená Karkulka zkomponoval již v šesti letech. Ovládal hru na téměř všechny dechové nástroje a za svůj život, který skončil 4.zářím 1981 po těžkém záchvatu, složil kolem 500 skladeb, kdy se jednalo především o polky a valčíky. U zrodu festivalu stál jeden z pedagogů na zdejší Základní umělecké škole, Alfons Širůčka, který byl

¹⁴ www.konice.cz

¹⁵ www.kudyznudy.cz

nadšeným obdivovatelem právě Antonína Žváčka. Na Konicko přišel z jižní Moravy a myšlenka na uspořádání festivalu se zrodila roku 1996, poté co zjistil, že Antonín Žváček, pochází z Haček nedaleko od Konice a stal se tak iniciátorem 1. ročníku, který měl být poctou oblíbenému autorovi, a to ve spolupráci s dechovou hudbou Koničanka. Přestože tento 1. ročník neproběhl zcela podle představ organizátorů, získal si kladnou odezvu a muzikanti měli velký zájem, aby se festival konal i nadále. Obliba a popularita festivalu postupně každým rokem rostla a i když pak po několika letech odešel z Konice Alfons Širučka, festival se dostal do povědomí široké veřejnosti. Jednou z podmínek pro účast kapely na festivalu je, že daná kapela musí mít ve svém repertoáru alespoň jednu Žváčkovu skladbu a svým vystoupením nesmí přesáhnout limit 30 minut. První ročník festivalu probíhal v zámeckém parku, avšak pozdější ročníky se přesunuly na konické náměstí, aby se nakonec od roku 2005 vrátily zpět do zámeckého areálu. Třetí neděle v červnu byla pak oficiálně ukotveným termínem pro konání festivalu. Během jednoho ročníku obvykle vystoupí šest až sedm kapel a stalo se zvykem, že žádná kapela neodjede po svém vystoupení, ale zůstává a čeká až do konce, aby vystoupila společně na závěr s písní "Zůstaň tu s námi, muziko česká".

Kruh přátel hudby Konice, který má vliv na kulturní život v Konici, zejména hudební, byl založen panem Aloisem Trnečkou a stal se jeho předsedou. Za prvotní počín kruhu přátel hudby lze považovat koncert Kynclova kvarteta, který se uskutečnil 12. října 1987 v nově zrekonstruovaném sále konického zámku. Mezi nejlepší hudební sdružení v České republice se zařadil i konický kruh přátel hudby díky organizaci 8-10 koncertů za rok s promyšlenou dlouhodobou dramaturgií. Pravidelné koncerty se odehrávají ve velkém sále zámku, kde je k vidění vzácná nástropní freska od J.J. Etgense a kde je zároveň vynikající akustika, což oceňují jak umělci, tak posluchači. Za dobu působení Kruhu přátel hudby v Konici zde koncertovalo mnoho umělců, včetně Josefa Suka, Zuzany Růžičkové, Igora Ardaševa, Ivana Ženatého, Shizuky Ishikawy, Štěpána Raka a Jana Páleníčka, a zahraničních hudebních skupin z Čech a Moravy, včetně mnoha komorních orchestrů. V roce 1999 obdržel Kruh přátel hudby v Konici uznání od ředitele Nadace Českého hudebního fondu za svou dosavadní činnost (Kopečná-Nedomanská, 2009).

V Konici také působí ZUŠ Konice. Její počátky sahají do roku 1970, kdy byla v Konici pobočka Lidové školy umění Plumlov. LŠU zahájila v Konici samostatnou činnost 1.9.1981 a působila ve třech místnostech konického zámku. Zvyšující se počet žáků však tehdejšího ředitele Jiřího Dopitu doslova donutilo vrhnout veškeré úsilí do zlepšení materiálních podmínek. V roce 1990 došlo k přejmenování Lidové školy umění na Základní uměleckou

školu. Počet žáků nadále rostl a zájem o výuku nových nástrojů a oborů vedl k otevření tanečního a literárně dramatického oboru. Zároveň začala výuka na elektrické klávesové nástroje, hra na kytaru a saxofon. S rozrůstajícím se počtem žáků a rozšířením nabízených oborů se Základní umělecká škola rozrostla do 11 specializovaných učeben. Mezníkem v historii školy byl školní rok 2005/2006, kdy se škola přestěhovala do budovy bývalé mateřské školy Na Příhonech. Tato budova prošla rozsáhlou rekonstrukcí a byla vybavena moderním zařízením. V současné době poskytuje ZUŠ vzdělání ve čtyřech oborech – hudební, výtvarný, literárně dramatický a taneční. V rámci hudebního oboru pak ještě najdeme několik oddělení – dechových nástrojů, klávesových nástrojů, bicích nástrojů, kytarové, smyčcové, pěvecké a přípravnou hudební výchovu. ZUŠ Konice má pobočky i v některých okolních obcích, a to v Brodce u Konice, Protivanově, Luké, Hvozdu či Bohuslavicích (Kopečná-Nedomanská, 2009).

2.2 Rozhovor s Mgr. Jitkou Klemsovou DiS. o Komunitním centru Konice

Budova komunitního centra Konice se nachází na samém okraji města. Můžete popsat historii této budovy?

Dřívější Sokolovna v Konici pochází již z roku 1921. Byla zbudována za podpory obětavých členů. Architektem plánů budovy byl Petr Kočíř. Stavba začala 11. března a již 15. května proběhlo slavnostní odhalení základního kamene. Stavba pokračovala tak rychle, že 25. září 1921 následovalo slavnostní otevření, které vyvrcholilo divadelním představením místního ochotnického divadla. Je třeba zmínit, že budova byla společným dílem stavitelů, kterými byli Petr Kočíř, Josef Daněk a Antonín Valenta. Jak už bylo zmíněno, slavnostní otevření korunovalo divadelní představení, což byla hra o K. H. Borovském od F. F. Šamberka. V 80. letech proběhly stavební úpravy, které zásadně změnily charakter budovy. Šlo například o celou novou přístavbu. V období let 2001–2016 sloužila sokolovna jako zázemí pro Sbor dobrovolných hasičů Konice.

Bylo potřeba řešit vzhledem k přestavbě budovy nějaké závažnější technické problémy?

Budova byla ve velmi špatném technickém stavu. Přispělo k tomu několik let chátrání, kdy se o budovu nikdo nestaral. Jak již bylo zmíněno, budova stojí na okraji města na hlavním tahu z Litovle do Prostějova a její zchátralý vzhled neprospíval celkové reprezentaci města.

V době, kdy se začala propadat střecha a hrozilo zřícení některých částí bylo potřeba zahájit aktivní diskuse, co bude s budovou dále. Navíc stojí v blízkosti místní základní školy a gymnázia, takže je zde velký pohyb osob. Již to bylo pro město impulzem vybudovat zde nějaké kulturní zázemí pro občany. Domluvilo se se Sokolem na odkoupení budovy společně s výměnou pozemků, které momentálně Sokol Konice aktivně využívá.

Jaké další plány mělo město se starou budovou?

V době, kdy město začalo řešit odkup budovy a její vizi do budoucna, jsem s tímto projektem nebyla konkrétněji obeznámena. Primárním záměrem však bylo vytvoření kulturního centra, které by sloužilo k původním účelům tak, jako sloužila sokolovna. Řekněme například k pořádání plesů, koncertů, rodinných oslav. Původní projekt byl vlastně navržený jako kulturní dům města Konice. V momentě, kdy se začal aktivně řešit stavební plán se naskytl možnost získat finanční prostředky z integrovaného regionálního operačního programu ve zkratce IROP, který poskytoval program na výstavby a opravy komunitních center. Všechny výzvy v IROP jsou nesoutěžní. Hodnocení probíhá průběžně ihned po ručním podání žádosti o podporu a hodnotí se splnění nastaveného standardu. Maximální míra spolufinancování z evropských fondů pro méně rozvinuté regiony je 85 %. Na tuto dotaci mohlo dosáhnout právě i město Konice. Celý projekt se tedy začal přepracovávat, aby splňoval podmínky pro komunitní centrum.

Jak už to bývá u dotačních programů, muselo být město něčím zavázáno?

Po dobu pěti let trvá udržitelnost tohoto projektu a podmínky jsou docela přísné. V programu jsou tři hlavní podmínky a těmi jsou, že tady musí být sociální pracovník podle zákona o sociálních službách na plný úvazek, což je splněno v mé osobě. Druhá podmínka je fungování dvou registrovaných služeb podle zákona o sociálních službách. Tuto službu nám poskytují SOS dětské vesničky, které mají sociální aktivizační službu pro rodiny s dětmi v rámci jejich programu SOS kompas. Dojíždí k nám každé pondělí z Prostějova. Druhou registrovanou službou je Člověk v tísni se svým terénním programem. Pracovníci, kteří dojíždí každý čtvrtek taktéž z Prostějova se zaměřují na dlouhodobé poradenství. Dále dojíždí z charity Prostějov se službou sociální rehabilitace, což je taková podpora lidí s duševním onemocněním. Všechno jsou to registrované sociální služby podle zákona o sociálních službách. Třetí podmínka dotace je, že po dobu udržitelnosti programu se nesmí konat v budově komunitního centra žádné komerční akce, které by pro město generovaly zisk.

Po uplynutí pětileté lhůty bude město potřebovat, aby si budova na sebe alespoň částečně vydělala. Hledáme nějaký kompromis mezi zachováním stávajících aktivit a aktivit komerčního využití. Prozatím se bavíme o rezervačním systému, který by vygeneroval volné termíny na pronájem budovy, a současně by se do něj zahrnuly ty akce, které už mají tradici.

Z jakých zdrojů byla financována rekonstrukce stávající budovy?

Budova byla zrekonstruovaná z finančních prostředků integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který byl vyhlášen na období v letech 2014–2020. Názvem projektu bylo vytvoření komunitního centra v Konici. O záměru zbudovat komunitní centrum se mluvilo již v roce 2015–2016. Město si podalo v roce 2016 žádost o získání dotací v hodnotě 20 milionů korun s tím, že celkové náklady byly 31 milionů korun. Kolaudace budovy pak proběhla v roce 2019.

Další finančně zátěžovou otázkou byl provoz celé budovy. Město mohlo plně hradit provoz ze svých finančních zdrojů. Ještě před dokončením budovy město Konice uzavřelo memorandum o spolupráci s agenturou pro sociální začleňování, která má k dispozici dotace a finanční prostředky na rozvoj komunitní práce v obcích a městech, se kterými má uzavřenou spolupráci. Město tedy napsalo projekt s názvem „Komunitní centrum a rozvoj komunitní práce ve městě Konice 2019–2022“. Z této dotace byly hrazeny úvazky pro pracovníky komunitního centra a dále se podařila z tohoto zdroje uhradit značná část současného vybavení, jako je například nábytek, nebo i různé aktivity a lektory. Dotace tedy činila 95 % nákladů spojených s provozem a město se spolupodílelo 5 %. Následovalo meziobdobí, kdy nebylo možné využít žádnou dotaci. Následující výzva, které jsme se účastnili byla vypsána od března roku 2023 na délku trvání 36 měsíců. Opět čerpáme dotace ve výši 95 %, avšak podmínky jsou už maličko jiné. Tento projekt je více spjat s metodou komunitní práce, kterou máme realizovat na území toho města a zejména v těch částech města, které můžeme označit jako buď sociálně vyloučené, nebo se zaměřujeme na lidi, kteří jsou nějakým způsobem ohrožení sociálním vyloučením. I nadále probíhá spolupráce s agenturou pro sociální začleňování.

S jakým účelem vzniklo komunitní centrum?

Jak již zaznělo v jedné z předchozích otázek, město mělo za cíl vytvořit kulturní zázemí pro občany. Díky načasování a možnosti získání dotací se přiklonilo k projektu komunitního centra.

Většinou se komunitní centra budují až po tom, kdy se v městě vytvoří nějaká komunita, která hledá prostory. A ano, tady nejdřív vznikla potřeba opravy nějaké budovy, ale

v návaznosti na to vlastně stejně Konice je nebo byla v té době na mapě míst, které jsou sociálně vyloučená nebo ohrožená sociálním vyloučením a z dlouhodobého hlediska třeba v rámci Olomouckého kraje je Konicko označováno jako hospodářsky a ekonomicky slabý region. Býváme často označováni jako taková vnitřní periferie v rámci Olomouckého kraje, kdy jsou tady nižší příjmy, je zde špatná dopravní dostupnost, takže lidé musí za práci dojíždět. Lidé zde mají i nižší vzdělání, protože tady máme vlastně jen jedinou střední školu, což je místní gymnázium. Konicko je velmi klidná lokalita s hezkým prostředím a krásnou přírodou a je tady takový klid, že to naopak láká lidi staršího věku se sem na stáří přestěhovat. Například charita, která v tomto místě zajišťuje sociální služby, zaznamenává spíše větší počet lidí, kteří od určitého věku vyžadují zajištění jejich služeb pro seniory. Je to takový region, kde je prostě vysoký věkový průměr. Proto si myslím, že je na místě a je dobře, že město může čerpat finanční prostředky na komunitní práci a my s touto cílovou skupinou můžeme dále pracovat.

Kde se město inspirovalo při zakládání Komunitního centra v Konici?

Komunitní centrum působí pod odborem sociálních věcí. V rámci tohoto odboru vzniklo oddělení komunitní centrum, takže takto v té struktuře úřadu je komunitní centrum zařazené. Finančně zajištěné je z dotací, o kterých jsem mluvila, a to, jak má fungovat, je vlastně iniciativa zaměstnanců. Základem komunitní práce je to, že má fungovat na základě potřeb lidí, se kterými ti pracovníci pracují. Takže úplně jako v jednoduchosti je komunitní práce založena nejdřív na tom, že zjišťujete potřeby lidí a potom s nimi společně pracujete na daných tématech a hledáte zdroje, jak dosahovat daných potřeb. Cílem je ty lidi co nejvíce sebeuschopnit, aktivizovat a vést je k tomu, aby byli sami schopni dosáhnout potřeb, které potřebují.

S tímto nám pomáhala agentura pro sociální začleňování, která měla už předchozí zkušenosti z nějakých pilotních projektů. Dále jsme se hodně učili z komunitního centra v Ostravě. Tam je to zaměřené na lokality romských obyvatel. Principy jsou však stejné a nějaký ten základ se dá v podstatě uplatnit kdekoliv. Tam jsme se inspirovali a hledali jsme, co z toho můžeme použít v Konici. Pravdou však je, že to zde máme hodně specifické. Málokdy jsou komunitní centra pod městem. Například teď spolupracujeme s ostravskou univerzitou a čerpáme od ní i nějaké vzdělávání. Ostravská univerzita má totiž letitou zkušenost skrze spolupráci se západními zeměmi. Myslím, že například Holandsko nebo Nizozemí, kde vlastně ta komunitní práce už má třeba dvacetiletou historii. Podmínku nového projektu bylo doporučeno absolvovat 60hodinový kurz na metodu komunitní práce, což bylo sice náročné,

ale z druhé strany nám to dalo jakoby nějaký směr nebo mantinely toho, jakým způsobem se komunitní práce může dělat. Následně to samozřejmě člověk musí převést do toho prostředí, ve kterém pracuje.

Pro koho je primárně určeno?

Tak jak už zaznělo, tak samozřejmě ta primární skupina jsou lidé ohrožení sociálním vyloučením nebo lidé sociálně vyloučení. Úplně není potřeba si představovat lidi na okraji společnosti. Spíše se bavíme o lidech z nízkopříjmových skupin, rodičích na rodičovské dovolené, o seniorech, o lidech žijících osaměle, o rodinách s více dětmi a lidech s různým zdravotním omezením nebo znevýhodněním. Žádné jiné služby, které by byly nějak zaměřeny na práci s lidmi, kteří mají nějaké znevýhodnění zde už nejsou.

My vlastně pracujeme i s širokou veřejností, jelikož tyto lidi můžete začlenit do společnosti jenom takové, která sama musí fungovat. Akce, které pořádáme, nevyčleňujeme jen pro určitou skupinu, i když se zaměřujeme spíše na osoby padesát plus. V Konici aktivně působí Mateřské centrum Srdíčko, které socializuje zejména rodiče na mateřské dovolené. Pro starší děti je zde možnost docházet do Základní umělecké školy Konice, která pokryje značnou část aktivit, stejně jako spolky, které zde fungují. Zmíním například Sokol, hasiči, rybáři, šachisti. Z daného výčtu aktivit sami vidíme, že je potřeba se zaměřit i na starší generaci.

Jaké jsou stanovy komunitního centra Konice?

Nevím, jestli tomu říkat stanovy, ale v podstatě to, jak tady funguje komunitní centrum, máme upraveno v provozním řádu.

Obsahem naší práce s komunitou je dán projektem, který je zaměřený na rozvoj komunitní práce. Fungujeme na principu metody komunitní práce v souladu s tím daným projektem.

Jak to v Komunitním centru vypadá?

Budova je postavena na původním základu sokolovny. Máme tady hlavní sál s pódiem, přisálí se zázemím kuchyňky, klubovnu, recepci, vstupní halu a několik kanceláří, včetně těch, které slouží jako poradna pro dojíždějící sociální služby. V suterénu pak máme šatnu a zkušebnu.

Je zázemí dostačující?

Ano, je dostačující právě i díky finančním prostředkům z dotací na komunitní práci. Máme tady dostatek veškerého nábytku, máme tady nějaké technické zázemí. Například oproti

jiným komunitním centrům si nemůžeme stěžovat. Vždy je samozřejmě co zlepšovat. Bylo by dobré mít zastínění hlavního sálu. Prostory jsou například až moc velkorysé. My bychom raději více menších místností. K projektu jsem však přišla v době, kdy nebylo možné do něj zasáhnout.

Popište financování Komunitního centra Konice.

V jedné z předchozích otázek jsem již vlastně popsala i financování komunitního centra. Zatím čerpáme dotace ve výši 95 %, zbylých 5 % hradí město Konice ze svých finančních zdrojů. Je stále v jednání, co se bude dít po uplynutí lhůty projektu. Jak již bylo řečeno, budova si na sebe bude potřebovat vydělat. Je tedy zcela jisté, že financování bude z velké části na městu Konice a na komerčních zdrojích.

S jakými organizacemi spolupracujete?

My spolupracujeme se všemi, kdo s námi chtějí spolupracovat.

Jedna věc je správa budovy. Když ji užíváme, tak částečně vlastně řešíme i spolupráci v tomto směru s městem. Minimálně vedení města se snažíme zapojovat do některých aktivit. Pan starosta zde přesunul i zasedání zastupitelstva města Konice. Dále zde má setkání s občany a město využívá prostory pro různá školení svých zaměstnanců. Například z odboru sociálních věcí využívají zdejší prostory na případové konference. Následně tady máme na dohled od komunitního centra budovu základní školy a gymnázia města Konice. Tam asi až teď poslední dva roky se nám daří oslovovat některé učitele. Pod vedením jedné paní učitelky se zde konal i charitativní bazárek pro onkologický fond dětí Krtek. Pak máme jinou paní učitelku, která se pravidelně zapojuje do příprav na sousedský večer s filmem. Škola využívá prostory centra pro různé soutěže anebo besídky. Základní umělecká škola využívá naše prostory pro účely výchovných koncertů. Na pravidelné koncerty však využívá prostor sálu konického zámku, kde je mnohem lepší akustika. Pravidelně tady však pod vedením jedné paní učitelky právě z umělecké školy bývají muzikoterapeutické koncerty, které jsou hojně navštěvovány. Mezi další organizaci spolupracující s naším centrem patří Sokol Konice, který zde má nějaké pravidelné aktivity, jako je například jóga. Ostatní spolky můžou využít toto centrum jako své zázemí pro své vzdělávací akce, nebo výroční schůze. Velmi dobrou spolupráci máme s místním spolkem Skaut, který se pravidelně zapojuje do nejrůznějších akcí.

Kolik má centrum zaměstnanců a jaké jsou jejich kompetence?

Aktuálně jsou tady zaměstnaní 2 pracovníci. Z toho jedna pozice je půlena jako garant komunitní práce a komunitní sociální pracovník. To jsem já, což je i v podmínce dotačního programu. Druhá pozice je komunitní pracovník, který nemusí být zároveň sociální pracovník a koordinátor komunitní aktivity. Tyto pozice jsou plně hrazené z právě probíhajícího projektu. Podstatou komunitní práce je nedělat to za ty lidi. Já tam jsem jakoby v té vedoucí pozici. Jsem garant komunitní práce, sociální pracovník a současně vedoucí komunitního centra. Náplní práce je garantovat, že to, co děláme, odpovídá danému projektu a odpovídá smyslu komunitní práce. Akce neděláme sami. Musí přijít někdo a říct, že akci chce dělat a že se do ní chce zapojit. Naše role je spíš v tom lidi podpořit, motivovat a naučit je spolu nějakým způsobem spolupracovat. Ale když to vezmu od založení komunitního centra, tak když lidé nevěděli, co vlastně komunitní práce nebo komunitní centrum obnáší, tak jsem pořád byla vlastně tím hlavním, který řekl, pojďme udělat tuto a tuto akci.

Koordinátorka komunitních aktivit třeba s lidmi řeší více ty praktický věci. Když se dělá akce, tak je potřeba něco koupit, nebo něco vyrobit, takže tady ty organizační věci většinou dělá ona a já zase potom vezmu všechny prezenční listy a vykážu je v tabulkách a výkazech.

Popište aktivity, které jsou realizovány v tomto centru.

Průměrně je měsíčně v našem centru realizováno čtyřicet akcí, z toho je převážná část realizována v rámci projektu zaměřeného na rozvoj komunitní práce v městě Konice. Tyto aktivity bych dále rozdělila na pravidelné a jednorázové. Mezi pravidelné akce patří cvičení pro ženy a jóga, které se koná každé pondělí a středu. V úterý zde máme zkoušku ochotnického divadelního souboru Šňůra a čtvrtky vyplňují rukodělné dílny, ve které se věnujeme nejrůznějším technikám, jako například výtvarné, rukodělné, šicí. Jednorázových akcí je celá řada. Ráda bych zmínila tradiční masopustní průvod městem s doprovodem kapely. Zdejší akce zde nikdy neměla tradici a jsme rádi, že se ujala a je o ní zájem ze strany veřejnosti. Navazuje na ni akce s názvem Bazárek pro děti, která bývá dvakrát ročně. Máme i bazar pro dospělé. Oblíbenou akcí je Velikonoční výstava spojená s tvořivou dílnou pro rodiče s dětmi a v podobném duchu se nese i Vánoční výstava s tvořivou dílnou pro rodiče s dětmi. Před Vánoci se koná Mikulášská nadílka, kterou se snažíme spojit s divadlem pro děti, nebo s promítáním filmu. Již od založení centra se zapojujeme do celorepublikové výzvy Uklid'me Česko, na které se zapojí i další místní spolky, jako jsou například hasiči, sokol, skauti a také zdejší škola. Pravidelná, avšak stále jednorázová akce ve spolupráci s místí školou je zdobení

městského náměstí. Žáci svými výrobky ozdobí stromy a rozveselí zdejší náměstí. Krásnou akcí jsou také sousedské večery, které mohou být na různá témata. Nejčastěji jsou zaměřeny na film. S městem máme domluvenou spolupráci, kdy město zajistilo technické zázemí a my máme zase aktivní členy, kteří komunikují s distributory, objednávají filmy apod. K těmto večerům neodmyslitelně patří také možnost posezení před a po promítání, které je zpestřeno grilováním, hudbou nebo soutěží v pečení buchet. Největší akcí, která se v komunitním centru odehrává je Rozloučení s prázdninami, které se koná na konci léta. Je to celodenní akce, ve které jsou zapojeny i místní spolky a dobrovolníci, kteří se věnují armádní tematice. Na její organizaci se podílí přibližně přes třicet lidí. Pro takovéto akce je potřeba důkladné organizační plánování. Děláme tedy s dobrovolníky organizační schůzky, kde probíráme, na jaká témata a aktivity se zaměříme, provedeme plány přípravy na jednotlivé akce a podobně.

Poskytuje komunitní centrum také poradenskou činnost?

Ano. Dojíždí k nám sociální služby a kromě toho, že jednou z podmínek fungování komunitního centra je i to, že zde musí být sociální pracovník, tak vlastně už z toho titulu je zajištěno poskytování základního i odborného sociálního poradenství lidem, kteří přijdou a potřebují s něčím poradit. Abych to trochu konkretizovala, tak komunitní práce má reagovat na potřeby společné, co má komunita společného. Pokud přijde někdo se svým individuálním problémem, pak si ho sociální pracovník vyslechne a nasměruje ho do té správné poradny anebo mu nabídne další možnosti, jak danou situaci řešit.

Jak vaše centrum podporuje a motivuje dobrovolníky jednotlivých akcí?

Celé to vychází z principu komunitní práce. My jsme tady pro ty lidi a nasloucháme jim. Bavíme se o tom, co by chtěli, co by potřebovali, takže vlastně naše setkání začínají tím, jak se máte, co byste potřebovali, aby se vám ve městě lépe žilo a podobně. A potom řešíme, jakým způsobem, kdo, s kým by chtěl spolupracovat. Máme tady lidi, kteří chtějí vyloženě pracovat s dětmi, nebo chtějí mít nějaký stanoviště u akcí, pak máme lidi, kteří jsou rádi, že jsou v kuchyni a vaří kávu a dělají třeba nádobí a nemusí nikam před lidi. Motivace je, že smysluplně tráví svůj čas, že se i něco naučí, jsou tady s lidmi, můžou se nějak realizovat, protože třeba chodí do práce, která je nebaví, takže přijdou a tady se můžou realizovat nějakým jiným způsobem.

Vnímáte, že jsou akce, které jsou navštěvované více, než některé jiné? Z jakého důvodu?

Více navštěvované jsou nejspíše ty tradiční. Hodně jsou to třeba takové ty kulturní, společenské, ačkoliv nechceme moc dělat kulturu, tak reagujeme na potřeby lidí. Například kulturní středisko asi nemá kapacitu nebo prostě nechce pořádat kulturní akce. Hodně jsou oblíbené sousedské večery s filmem. Filmy jsou hrazené z prostředků města, takže na ně může přijít kdokoliv. Když jsme se bavili o těch nízkopříjmových skupinách obyvatel, tak je to taková možnost, jak se kulturně začlenit, aniž by bylo potřeba finančních prostředků. A hodně navštěvovány jsou akce pro děti. Zmíním například vánoční výstavu a tvořivou dílnu, velikonoční výstavu a tvořivou dílnu. Úplně největší akce, kterou tady děláme, je rozloučení s prázdninami.

Vnímáte posun nebo zlepšení sociální situace v tomto regionu od doby fungování komunitního centra?

Není to úplně jednoduchá otázka. Možná by na ni dokázali líp odpovědět lidé, kteří využívají nebo se zapojují do dění v komunitním centru.

Sama za sebe mohu říci, že vnímám, lidi, kteří sami přicházejí a říkají, že jim tady ty možnosti, které v komunitním centru máme, jim změnily život. Třeba věděli, že chtějí být aktivní, ale nevěděli jak a kde se zapojit nebo je neoslovovalo být členem nějaké organizace. Za tu dobu, co tady fungujeme, se podařilo víceméně v tom prvním projektu vytvořit takovou skupinku zhruba 15 lidí, kteří se pravidelně zapojují do dění ve městě.

Nejkrásnější je vidět, jak lidé získávají sebevědomí a opakovaně přichází s novými nápady, že by ještě chtěli třeba ve městě tohle nebo to. Myslím, že už teď asi nikdo nemůže říct, že se v Konici nic neděje. Jestli někdo tady pořád ten pocit má, tak může přijít a můžeme se pobavit o tom, co mu zde chybí.

Město reflektuje, co se v centru děje. Už jen to, že chtělo sepsat další dotační projekt do jisté míry značí zájem a podporu této činnosti.

Jaké jsou vize do budoucna? Kam Komunitní centrum Konice směřuje?

Máme nějaký rámec daný současným projektem, takže víme, jak budeme fungovat do konce celého projektu. Od roku 2025 jak již bylo nastíněno vstoupí do centra i komerční aktivity a uvidí se, nakolik to ovlivní fungování v komunitním centru. Teoreticky komunitní práci můžeme dělat i kdekoliv jinde, takže je to hodně o nějaké diskusi a o tom, jak vlastně

se domluvíme s vedením města. Myslím si, že nás nečekají nějaké zásadní změny, že to, co se tady podařilo zrealizovat je udržitelné, má to nějaký hmatatelný přínos pro lidi a dále pro město. Doufám, že směřujeme k nějaké udržitelné podobě komunitní práce ve městě a k tomu, že to v těch lidech něco zanechá, že jim to řekne nebo ukáže, že se nám daří. Možná dokážeme, že i v Konici, kde si lidé říkali, jak se nic neděje, jak tady nic nefunguje, jak tady nic není, jsme zbořili tento mýtus, a nakonec se i ukazuje, že lidé tady jsou schopní a mají dobré nápady, jsou aktivní. Budeme dál hledat lidi, kteří mají potenciál a chtějí tady něco změnit a chtějí, aby to fungovalo.

Takové aktuální větší téma, které řešíme s městem je veřejné prostranství. Zrovna se nám tady nabízí prostor kolem komunitního centra. Podařilo se nám přesvědčit město, že tento prostor je úplně skvělý a plný potenciálů. Pěvně věřím, že do dvou let bude okolo komunitního centra veřejné prostranství s plno možnostmi k využití. Již teď máme venkovní dětské hřiště, které bychom rádi rozšířili o workoutové hřiště pro dospělé, které by bylo doplněno o rekreační část. Ta by zase měla být atraktivní pro turisty a měla by sloužit k odpočinku. Nabízí se tuto část rozšířit o stezku mezi stromy, veřejné ohniště, terasovitou vyhlídku a podobné. Chceme, aby to bylo ucelené. Podařilo se nám s městem vyjednat, že zaplatí pro tento projekt studii od zahradního architekta. Část tohoto celku by mohla sloužit jako komunitní zahrada.

3 NÁVRH HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ PRO PRÁCI KOMUNITNÍHO CENTRA

V této samostatné kapitole budou mé návrhy na hudební činnosti pro komunitní centrum. Je těžké vydefinovat cílovou skupinu, kterou u jednotlivých aktivit neurčuji. Všechny činnosti jsou popsány tak, aby je mohl lektor přizpůsobit dětem, dospělým či seniorům. Obecně lze však říci, že cílovou skupinou jsou lidé, kteří nemají zkušenosti s hudbou, avšak jí mají rádi. Práce v komunitním centru je velmi specifická a nelze zcela určit cíle, které můžeme spíše popsat obecněji, protože nevíme, co nám na aktivitu přijde za lidi. Po uvedení cílů následuje časová dotace a počet účastníků. Časová dotace je vždy navržena tak, aby byla příjemná pro děti, tedy do 45 minut anebo se dala dát do dvou samostatných bloků. Počet účastníků je uváděn ve většině případů od deseti a více. Důvodem je v téměř každé aktivitě skupinová práce. Po počtu účastníků jsou rozepsány potřebné pomůcky a následuje samostatný popis činnosti. Sbírkou hudebních činností a návodů jsem sestavila na základě mé jedenáctileté praxe ve školství. Čerpala jsem také z ověřených zdrojů pedagogů s mnohaletou praxí.

3.1 Instrumentální činnosti

Hlavní náplní instrumentálních činností je *„optimalizovat rozvoj hudebních schopností žáků, skrz pohyb objevovat a uvědomovat si základní typy vztahů mezi rytmem, taktem a metrem, společně se zpěvem a instrumentální hrou uvědoměle rozlišovat rytmické hodnoty a jejich vztahy v taktu“* (Langsteinová in Balcárová, 2019, str. 230).

Už ve svém díle Informatorium jeho autor Jan Ámos Komenský povzbuzuje rodiče, aby svým dětem pořídili libovolný hudební nástroj, jako je například bubínek, píšťalka nebo triangl. Podle Komenského se děti naučí vnímat a cenit zvuky, které objeví, a vyvinou si zájem nejen o daný zvuk, ale i o samotný hudební nástroj (Nachtmannová, 2015).

Dalšími faktory, které mají klíčový vliv na rozvoj instrumentálních dovedností, jsou bezpochyby motivace a výkon. Tyto dva aspekty jsou vzájemně propojeny a bez jednoho by nemohl fungovat druhý. Můžeme hovořit o motivaci k výkonu. Když nedostatečně motivujeme žáky, jejich hudební výkon bývá slabý a zájem o hudební projev není velký. Na druhou stranu, pokud žákům poskytneme příliš mnoho motivace, může to vést k nadměrnému rozptýlení a nekoordinovanosti. Správná motivace je klíčem k úspěšnému hudebnímu projevu, posílení sebevědomí a další motivaci k rozšiřování hudebních dovedností. Strach z nezvládnutí hudebních činností je opakem úspěchu. Proto je důležité, aby hudební pedagogové stanovili

realistická očekávání a aby žáci cítili, že jsou schopni úspěšně zvládnout to, co se od nich očekává. Po každém úspěšném výkonu je důležité žáky povzbudit, aby se jim probudila touha pokračovat v instrumentálních aktivitách a rozvíjet své dovednosti (Sedlák, Vaňáková, 2013, str.49).

Instrumentální aktivity přispívají k formování a rozvoji hudebních schopností žáka, zejména pak rytmického cítění, hudební paměti, představivosti a fantazie, základního hudebního myšlení a schopnosti vnímat harmonie (Balcárová, 2019).

V současné době existuje několik způsobů, jak integrovat hudební nástroje do praxe. Nejčastěji se využívají Orffovy hudební nástroje, protože jsou snadno ovladatelné a umožňují doprovázet nebo tvořit jednoduché skladby.¹⁶

3.1.1 Rytmická skladba s využitím Orffových nástrojů

Hudebník a pedagog Carl Orff ve své práci Schulwerk ukazuje, že používání hudebních nástrojů při výuce představuje jeden z neúčinnějších prvků pro aktivizaci žáků v rámci základního hudebního vzdělávání. Říká že: „*Elementární hudba není nikdy jen hudba. Je spjata s pohybem, tancem a řečí, je to tedy forma hudby, na které se člověk musí podílet, do které se nezapojuje jako posluchač, ale jako spoluúčinkující*“.¹⁷

Orffovy nástroje využívají širokou škálu nástrojů, takže na ně může hrát opravdu každý. Konstrukčně jsou tyto nástroje jednoduché. Využívají se k prvotnímu seznámení se s hudbou, kdy se propojují s pohybovými prvky, nebo poslechovými skladbami (Salvet, 2022).

V současné hudební pedagogice se klade důraz na rozvoj rytmických schopností, které mají klíčový význam. Skrze rytmické aktivity se žáci učí rozpoznávat rytmus, metrum, takt a tempo v hudbě, ať už ji poslouchají, reprodukuje nebo tvoří (Synek, 2004).

Cíl: Rozvoj rytmických dovedností a schopností. Spolupráce ve skupině. Seznámení s Orffovými nástroji.

Časová dotace 90- 120 minut

Počet účastníků: 10- 15

Pomůcky: Orffovy nástroje, přehrávač, tužky, papíry

Postup: V úvodní části seznámíme účastníky s Orffovými nástroji, jako jsou například xylofony, metalofony, tamburíny, bubínky, kastaněty. Nástroje jsou přehledně vyskládány na podlaze a každý účastník na ně vidí. Následně bereme do ruky jeden nástroj po druhém

¹⁶ DANIEL, Ladislav. Instrumentální složka HV. *Metodický portál: Články*

¹⁷ <https://quotefancy.com>

a vysvětlujeme, jak vypadá, jak se na něj hraje a jak vzniká tón. Po ukončení představení vyzveme účastníky, aby si na každý nástroj zkusili zahrát.

Seznamovací část bude ukončena krátkou aktivitou, která zaměřuje pozornost na rytmus, melodii a dynamiku. Účastníci se rozdělí do skupinek po dvou, nebo třech hráčích. Každá skupina dostane sadu jednoduchých perkusních nástrojů, jako jsou bubínky, tamburíny, činely, rumba palice nebo využijí jen ruce a nohy. Vysvětlíme, že budou tvořit rytmický vlak. Vlak bude mít strojvedoucího a vagony. Strojvedoucí (lektor) bude řídit rytmus a dynamiku hry. Lektor začne tvořit jednoduchý rytmus, například TUM TA TA TUM nebo TIK TAK TIK TAK, který ostatní členové skupiny napodobují pomocí svých nástrojů. Strojvedoucí může změnit dynamiku hry tím, že bude signalizovat zvýšení nebo snížení hlasitosti nebo tempa. Například může začít hru potichu a postupně ji zrychlovat a zesilovat, nebo může vyzvat ke hře jen některé vagóny a střídat je.

V hlavní části aktivity přejdeme k doprovodu skladby a improvizací technice. Lektor zvolí skladbu, kterou bezpečně každý účastník zná a pustí jí na přehrávači, např. Šly panenky silnicí. Účastníci si skladbu nejdříve poslechnou a promyslí si, jak by ji mohli doprovodit na Orffovy nástroje. Zvolíme rytmus, například TUM TA, nebo TUM TUM TA TA. Následně účastníky rozdělíme do malých skupin a přidělíme jim několik různých nástrojů. Ujistíme se, že každý člen skupiny má přístup k daným nástrojům a je na ně schopný hrát. Každá skupina má za úkol vytvořit rytmickou skladbu na zvolený rytmický motiv DUM DUM TA TA DUM DUM TA. Lektor dá dostatečný časový prostor účastníkům a zároveň je motivuje a podporuje v experimentování s různými zvuky, dynamikou a strukturou skladby. Může jim poskytnout tužku a papír na zapsání svých nápadů. Každá skupina pak představí svoji skladbu ostatním. Po tom, co vystřídají všechny skupinky budou mít za úkol svoji skladbu vylepšit o hlasový projev. Je na nápaditosti každého, jestli zvolí mluvený projev, nebo zpívaný. Opět necháme časový prostor. Po prezentaci všech skladeb přejdeme k závěru setkání. Sedneme si do kruhu a každý jednotlivě zhodnotí všechny aktivity. Řekne, co se mu líbilo, co ho motivovalo, co se mu povedlo, co by udělal ještě lépe a podobně. U aktérů nižšího věku provedeme nejdříve reflexi formou pohybu. Např. lektor určí bod uprostřed místnosti, který je neutrální, vše napravo je, že se jim aktivita líbila a popřípadě jak moc a vše nalevo znamená opak. Vyzve všechny, aby se postavili kdekoliv na této široké škále podle toho, jak danou aktivitu cítili. Následně se vytvoří kruh a proběhne sdílení.

3.1.2 Hudební explorace s Boomwhackers

„Boomwhackers (v překladu z angličtiny „boom“ = dunět, hřímat; „whack“ = praštit) 18 jsou barevné trubice (trubky, roury apod.) vyrobené z pružného plastu. Mají odlišné délky, díky čemuž má při úderu každá z nich jiný tón. Řadí se mezi laděné perkusní nástroje. Trubkami se dá udeřit o sebe navzájem, o části lidského těla, o jakýkoli tvrdý předmět nebo povrch, či se na ně dá hrát například paličkami. Uzavřením jednoho konce trubky tzv. oktávátorem dojde ke snížení vydávaného tónu o jednu oktávu. Nástroj vynalezl Craig Ramsell v Kalifornii v roce 1994“ (Weichtová, 2023).

Mezi přednosti tohoto nástroje patří hra ve skupině, která prohlubuje mezilidské vztahy, vede ke spolupráci a dokáže semknout a stmelit určitý kolektiv různých věkových skupin. Hru na tyto nástroje mohou využívat i lidé s mentálním, tělesným, či zrakovým postižením (Grobár, 2011).

Pro hru na boomwhackers se obvykle používají tabulky s barevnými kuličkami odpovídajícími barvám tohoto nástroje nebo YouTube videa s barevnými kuličkami a nějakou postavou, která ukazuje, kdy má dítě zahrát daný tón. Díky tomu není potřeba znalost čtení hudebního zápisu (Kunish, 2010, str.291-295).

Cíl: Rozvoj hudebních dovedností. Spolupráce v kolektivu. Seznámení s Boomwhackers.

Časová dotace 60 minut

Počet účastníků: 15 - 20

Pomůcky: Boomwhackers, papíry s barevným zápisem pro Boomwhackers

Postup: Úvodem představíme nástroje. Ukážeme je nad hlavou, řekneme, z jakého materiálu jsou a jak se na ně dá vytvářet tón. Po ukázce rozložíme nástroje do řady a necháme nějaký čas na to, aby si každý vyzkoušel všechny tóny Boomwhackers a různé způsoby hry.

Po instruktaži provedeme zahřívací cvičení. Na opačnou stranu místnosti, než jsou položeny nástroje postavíme účastníky. Jejich úkolem je co nejrychleji doběhnout k nástrojům a splnit úkol. Lektor následně říká v určitém intervalu následující otázky, které jsou přizpůsobené věku celé skupiny. Příklad otázek: Najděte nejvyšší tón. Přineste všechny žluté trubice. Zahrajte na nejnižší tón. Oběhnete všechny Boomwhackers.

Hlavní aktivitou je samotná improvizace a hra na Boomwhackers. Rozdělíme účastníky na menší skupinky a dáme jim k dispozici sadu Boomwhackers. Každá skupina musí vymyslet svoji skladbu, kterou přednese ostatním. Lektor předvede názornou ukázkou, v níž střídá různé tóny, rytmy a způsoby hry. Účastníkům pak dá dostatečný časový prostor

pro tvoření a experimentování a aktivně je sám podporuje a motivuje k pestré práci s těmito nástroji.

Po určitém časovém intervalu vyzveme jednotlivé skupinky k přednesu. Následně si sedneme do kruhu, ve kterém se každý účastník vyjádří, co se mu líbilo, co se povedlo, kdo ze skupiny byl nejkreativnější apod.

Následující aktivita je již více řízená. Účastníkům rozdáme papíry s barevným zápisem písničky Krávy,krávy pro Boomwhackers. Vysvětlíme celý zápis písničky, kterou si následně společně zazpíváme. Rozdáme barvy nástrojů, které jsou potřeba ke hře a rozdělíme účastníky podle barev. Lektor provede nácvik písně, kterou zpívá a paralelně ukazuje na dané barvy a pokynem ruky udává tempo hraní. Po nácviku si účastníci píseň zazpívají a pomocí Boomwhackers ji společně doprovodí.

Na závěr provedeme reflexi, kdy se všichni posadí do kruhu a diskutují, jak jim práce s Boomwhacers pomohla při tvorbě hudby, co se jim líbilo, co se naučili, co by chtěli vylepšit a podobně. Závěrečnou reflexi může zahájit lektor pomocí grafické zpětné vazby. Každému dá vystřižené kolo z papíru, kdy dotyčnému ostatní kreslí výseče podle toho, jak moc se zapojil do dané aktivity. Následuje kruh a sdílení.

Obrázek 2: Grafický zápis not na Boomwhacker

Krávy, krávy – J. Uhlíř / Z. Svěrák
arr. Radka Rozkocová – sloka na BMW, znak X = tlesknout, zvuky zvířat na chrastítka v rytmu zpěvu

H										X
A		▼	▼		▼	▼		▼	▼	X
G	▼	▼		▼	▼	▼	▼	▼	▼	X
F		▼	▼		▼	▼		▼	▼	X
E	▼	▼		▼	▼		▼	▼		X
D				▼	▼			▼	▼	X
C	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼	X
ZPĚV	Krávy,	krávy,	jak si vlastně	povídáte?	Krávy,	krávy,	jakou máte			

Krávy, krávy

Zdroj – Arrange Radka Rozkocová, výukové materiály

3.1.3 Pentatonika s ozvučnými kameny

Cíl: Rozvoj hudebních dovedností. Seznámení s principem a zvukovými vlastnostmi ozvučných kamenů. Spolupráce v kolektivu. Seznámení s ozvučnými kameny.

Časová dotace 30-45 minut

Počet účastníků: 5-10

Pomůcky: ozvučné kameny, interaktivní tabule nebo dataprojektor, notebook

Postup: Úvodem představíme nástroje. Ukážeme je nad hlavou, řekneme, z jakého materiálu jsou a jak se na ně dá vytvářet tón. Zmíníme také podobnost s Boomwhackers a s jejich jednotnou barvou. Po ukázce rozložíme nástroje do řady a necháme nějaký čas na to, aby si každý vyzkoušel všechny tóny.

Lektor přejde na platformu youtube.com, kde vyhledá lehké písně pro začátečníky s doprovodem ozvučných kamenů. Každého instruuje, kdy má na svůj nástroj zahrát. Takto projede několik písniček.

Následně rozdáme všem pouze tóny v pentatonice C dur, tedy C-D-E-G-A. Vyzveme účastníky, aby si nejdříve poslechli hudební doprovod, který může být klavírní, nebo se může pustit na notebooku. Po přehrání hudebního doprovodu vyzveme účastníky, aby zavřeli oči a nechali se vést hudbou. Udeřit do ozvučného kamene mohou kdykoliv se jim bude chtít. Hudební podklad pouštíme ve smyčce několik minut.

Po skončení aktivity usedneme do kruhu a diskutujeme o jejich zkušenostech. Lektor se ptá, jaké byly jejich dojmy z práce s ozvučnými kameny, jak se jim líbila spolupráce ve skupinách a jaké byly jejich pocity během vytváření hudby při pentatonické improvizaci.

3.2 Hudebně – pohybové činnosti

Pohyb je jednou z nejobvyklejších činností pro lidstvo, kterou se učíme již od nejranějšího věku a provází nás celým životem. Proto je pohybová reakce na hudbu naprosto přirozená, zejména u dětí (Havelková & Chládková, 1994).

Podle Sedláka a Váňové (2013) je rytmické vnímání spojeno s motorickými schopnostmi, což znamená, že při poslechu a aktivním zapojení do hudby jsou automaticky zapojeny určité svalové skupiny. To způsobuje, že jedinec má tendenci reagovat na rytmický charakter hudby prostřednictvím různých pohybů

Rytmus v hudbě vzniká střídáním důrazů a délek tónů, zatímco v tanci se vyjadřuje prostřednictvím pohybů různé délky. Abychom hudbu skrze pohyb plně prožili, je důležité naučit se vnímat hudbu (Viskupová, 1972).

Zahrnutí nejen pohybových, ale také hudebních aktivit do vzdělávání v oblasti hudby je již pevně spojeno s hudebním skladatelem a pedagogem Carlem Orffem, který zdůrazňuje význam propojení slova, hudby a pohybu. Tento významný pedagog se následně stal inspirací

pro české skladatele, jako byl například Petr Eben a Ilja Hurník, kteří vytvořili vícedílnou českou verzi tohoto díla nazvanou "Česká Orffova škola" (Knopová, 2005).

Cílem hudebně pohybové výchovy je podporovat harmonický projev skrze. Tento přístup zdůrazňuje propojení hudby s pohybem a pohybu s hudbou. Hudební prvky jsou doprovázeny jednoduchými tanečními pohyby. Důležité není, zda vycházíme z hudby nebo pohybu, neboť hudba ovlivňuje pohyb, který vyvolává různé pohybové reakce. Tento přístup podporuje rozvoj jak z fyzického a motorického hlediska, tak i emocionálně. Propojuje fyzický a duševní rozvoj (Strnadová, 1988).

3.2.1 Hra na tělo

Hra na tělo je součástí základních pohybových prvků a dovedností, které umožňují vytvářet zvuky pomocí vlastního těla. Tato aktivita zahrnuje tleskání, dupání a luskání v různých variacích a kombinacích (Pecháček & Váňová, 2001).

Naše tělo má jedinečné hudební možnosti, a proto s ním můžeme volně tvořit hudbu kdykoliv a kdekoliv.

Cíl: Rozvoj rytmického a pohybového vnímání. Posílení svalů, zlepšení flexibility a koordinace těla. Zlepšení schopnosti synchronizace pohybů s hudbou a vnímání rytmu. Podpora spolupráce a komunikace ve skupině při sdílení společné aktivity.

Časová dotace: 45–60 minut

Počet účastníků: 10–20

Pomůcky: přehrávač, interaktivní tabule nebo vytištěné schéma

Postup: Na zahřátí se s účastníky protáhneme, uděláme lehký strečink, jako je skákání, otáčení, protahování končetin. Zvolíme energickou hudbu s jasným rytmem a instruujeme účastníky, aby začali pohybovat svými těly v souladu s rytmem hudby. To může zahrnovat jednoduché kroky, údery rukama, zvedání nohou atd. Důležité je, aby účastníci byli vnímaví k hudbě a snažili se synchronizovat své pohyby s rytmem.

Po protažení všechny seznámíme s konceptem hry na tělo. Propojíme to i s diskuzí o důležitosti tělesného pohybu a jeho spojení s hudbou a rytmem. Následně se účastníci rozdělí do skupin po 3-5 lidech. Každá skupina bude mít za úkol vytvořit krátkou rytmickou improvizaci pomocí různých částí těla. Skupiny mohou využít různé techniky, jako je tleskání, pleskání, kopání do země, šustění prsty a další. Necháme účastníky volně experimentovat

a kombinovat různé pohyby a zvuky, přičemž jednotlivé skupiny obcházejí a podporujeme je v nápaditém ztvárnění. Po deseti minutách nácvik ukončíme a vyzveme jednotlivé týmy, aby předvedly svoji rytmickou skladbu.

V další části vyzveme všechny, aby se posadili do kruhu. Zahájíme diskuzi o důležitosti hudby ve spojení s tělesným pohybem.

Následuje hlavní část aktivity. Lektor na interaktivní tabuli promítne následující schéma a připraví si na přehrávači skladbu Badinerie od hudebního skladatele Johana Sebastiana Bacha. Nejdříve účastníkům pustí celou skladbu k poslechu. Pak všem vysvětlí, jak se bude aplikovat následující schéma do hudby, vysvětlí celý příběh skladby a sám předvede ukázkou společně s hudebním podkladem.

Johann Sebastian Bach: Badinerie aneb Příběh ztracených klíčů **Mgr. Et Mgr. Radka Rozkocová**

S kámošem č. 1:

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / dava dava dam, japa papa pam

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / plácanda se sousedem 4x

~~~~ běhám a hledám!

S kámošem č. 2:

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / dava dava dam, japa papa pam

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / plácanda se sousedem 4x

~~~~ běhám a hledám!

S kámošem č. 3:

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / „šlechtična“

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / kolo s překříženýma rukama

Za ruce: úkrok vlevo – poskočit, úkrok vpravo – poskočit

~~~~ běhám a hledám!

S kámošem č. 4:

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / „šlechtična“

HOP – PLÁC – TLESK – LUSK / kolo s překříženýma rukama

Za ruce: úkrok vlevo – poskočit, úkrok vpravo – poskočit

~~~~ běhám a hledám! – našla jsem, UUUUUFFF!

Následuje nácvik. Skladbu rozdělíme na části. Nejdříve nacvičujeme bez hudby v pomalém tempu kolektivně. Po zvládnutí pomalého tempa zrychlíme a zkusíme se dorovnat

do tempa skladby. Následuje hra na tělo současně se skladbou Badinerie. Po kolektivním nácviku utvoří účastníci dvojice a opět provedou nácvik bez hudby a následně s hudbou.

Na závěr provedeme krátkou reflexi v kruhu, kde se zaměříme na pocity a zkušenosti během cvičení. Lektor pokládá sérii otázek, jako například: Jak se cítíte po ukončení aktivity? Cítíte se osvěženi nebo unaveni? Jak jste vnímali synchronizaci pohybů s hudbou? Bylo to obtížné nebo přirozené? Jaké pohyby jste si nejvíce oblíbili a proč? Máte nějaké návrhy na to, jak by se tato aktivita mohla zlepšit?

3.2.2 Mazurka

Cíl: Seznámení s tradičním polským tancem Mazurka. Podpořit sociální interakci, fyzickou aktivitu a kulturní povědomí prostřednictvím hudby a tance.

Časová dotace: 45–60 minut

Počet účastníků: 4–16

Pomůcky: přehrávač, interaktivní tabule

Postup: Začneme s krátkou relaxací, kdy se účastníci posadí do tureckého sedu, zavřou oči a soustředí se na svůj dech. Následuje hluboký nádech a hluboký výdech. V případě dětských účastníků použijeme vizualizaci s balónkem, kdy v bříšku nafukují balónek a pak ho musí opět celý vyfouknout. Po pár dechových kolech pustíme jemnou hudbu a vyzveme všechny, aby se začali pohupovat na sedacích kostech zprava doleva, zepředu dozadu. Otevřeme oči a přidáme k rozcvičce kroužení hlavy, zápěstí, loktů a celých paží. V tureckém sedu provedeme také rotace trupu na každou stranu. Po lehkém rozehrání následuje prezentace tance Mazurka. Lektor si připraví PowerPointovou prezentaci, kde představí historii a původ tance, doplní ji o obrázky a video, které bude znázorňovat Mazurku. Po prezentaci se účastníci rozprostřou po celé místnosti a provedeme nácvik. Lektor demonstruje základní kroky na hudbu Měla babka čtyři jabka. Posléze vyzve i ostatní k aktivnímu nácviku. Po zvládnutí základních kroků jednotlivců přejdeme na nácvik ve dvojicích, kdy se dvojice postaví za sebe a tančí kroky, které již umí. Poslední část aktivity můžeme věnovat taneční improvizaci, kdy pustíme jinou hudbu, než na kterou skupina nacvičovala tanec a dvojice zkouší improvizovat Mazurku právě na jinou skladbu.

Nakonec provedeme reflexi celé aktivity. Zeptáme se účastníků, co se jim líbilo, co se jim zdálo obtížné a jak se cítí po skončení aktivity. Reflexe provádíme v kruhu a necháme na

ni dostatek času. Podněcujeme účastníky k diskuzi. U aktérů nižšího věku provedeme nejdříve reflexi formou pohybu. Např. lektor určí bod uprostřed místnosti, který je neutrální, vše napravo je, že se jim aktivita líbila a popřípadě jak moc a vše nalevo znamená opak. Vyzve všechny, aby se postavili kdekoliv na této široké škále podle toho, jak danou aktivitu cítili. Následně se vytvoří kruh a proběhne sdílení.

3.3 Poslech a výtvarné činnosti

Při poslechu hudby má klíčovou úlohu hudební sluch a schopnost rozlišování a analyzování hudebních prvků. Hudební vjemy pronikají do psychiky jedince přes sluchové vnímání. Během poslechu hudby člověk prožívá emocionální zážitky, které jsou spojeny s vnímáním hudební výšky a pohybu melodie vzhůru a dolů. Citlivost na tyto faktory se rozvíjí především během soustředěného poslechu v rámci hudebních aktivit.

Je důležité integrovat poslechové aktivity s ostatními hudebními činnostmi. Na základních školách se obvykle poslech provádí samostatně. Avšak pokud má poslechová lekce dosáhnout stanovených cílů, je nezbytné ji doplnit dalšími hudebními aktivitami. Kvalitně vedená hodina poslechu podněcuje žáky k aktivitě a zapojuje je do procesu učení. Protože poslechové hodiny často bývají chápány jako pasivní aktivity, je důležité si uvědomit, že by měly být realizovány s aktivní účastí žáků.

Plánování poslechového cvičení zahrnuje několik kroků. Výuka začíná motivací, která má za cíl zajistit pozornost a soustředění. Během této fáze se žáci seznamují se skladatelem a skladbou, kterou budou poslouchat. Učitel vybírá zajímavé události ze života skladatele, které mají pro žáky aktivační charakter nebo ovlivnily vznik dané skladby. Motivace může být podpořena portrétem skladatele nebo obrázky spojenými s obsahem skladby. Někdy se jako součást motivace využívá zpěv písně, která má obsahovou spojitost s poslechovou skladbou (Sedlák, 1985).

3.3.1 Cesta s Vivaldim

Cíl: Seznámení s životem a dílem Antonia Vivaldiho. Prožití a ztvárnění hudby tohoto skladatele prostřednictvím tvořivých aktivit. Práce ve skupině.

Časová dotace: 60–90 minut

Počet účastníků: 8–20

Pomůcky: přehrávač, interaktivní tabule, pastelky, fixy, malířské barvy a štětce, bílý papír, boomwhackers

Postup: Pomocí krátké prezentace nebo vyprávění představíme život a dílo Antonia Vivaldiho. Pustíme účastníkům ukázky jeho nejslavnějších skladeb, jako je Čtvero ročních období. Po každém úryvku provedeme krátkou diskuzi o tom, jaká emoce nebo atmosféra byla vytvořena danou hudbou.

Připravíme bílé papíry a malířské potřeby, které si každý účastník vezme. Vysvětlíme jim princip vizualizací a toho, že každý v hudbě vidíme a vnímáme něco jiného. Jejich úkolem je poprvé si skladbu poslechnout a podruhé zkusit namalovat, co slyší. Pustíme skladbu Zima od Antonia Vivaldiho. Po skončení skladby si účastníci mohou vzájemně ukázat své obrazy a popsat, co je inspirovalo. Lektor vede tuto diskuzi a doptává se i na to, pokud by byla možnost nakreslit obraz znovu, jestli by ztvárnili něco jinak. Po diskuzi vyzveme účastníky, aby hudbu zkusili vyjádřit pohybem. Lektor všechny ubezpečí, že se mohou pohybovat, jakkoliv chtějí bez ostychu a že se momentálně stávají součástí hudby, kterou se mají nechat unést.

V poslední části této aktivity přejdeme ke hře na Boomwhackers. Pokud účastníci pracují s Boomwhackers poprvé, je užitečné projít alespoň část kapitoly 3.1.2 pro seznámení s tímto nástrojem.

Rozdělíme Boomwhackers téměř všem účastníkům, zbytku pak dáme rolničky. Na interaktivní tabuli nebo přes dataprojektor promítneme následující barevné schéma skladby Zima. Lektor vysvětlí, jak schéma číst a jak postupovat v rytmických pasážích. Poprvé pustíme skladbu nanečisto, kdy si každý může zkusit hru, nebo jen sledovat zápis současně s poslechem hudby. Při každém dalším spuštění se snaží lektor co nejvíce aktivovat všechny zúčastněné.

Obrázek 3: Grafický zápis skladby Zima od A. Vivaldi

A. Vivaldi - Zima Upravila: L. Pobudová

F	F	F	F	F	F	F	F	G	G	G	G	G	G	G	G
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des	B	B	B	B	B	B	B	B
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
B	B	B	B	B	B	B	B	As	As	As	As	As	As	As	As
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des	Es	Es	Es	Es	Es	Es	Es	Es
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
D	D	D	D	D	D	D	D	C	C	C	C	C	C	C	C
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
D	D	D	D	Es	Es	D	D								
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
				C	C	C	C	C	C	C	C				
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
								Es	Es	Es	Es	Es	Es	Es	Es
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
												C	C	C	C
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
C	C	C	C	E	E	E	E	F	F	F	F	Ges	Ges	Ges	Ges
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
C	C	C	C	Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des	Des				
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
												Psssss			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

Zdroj – Arrange Radka Rozkocová, studijní materiály

Na závěr provedeme zpětnou vazbu. Diskutujeme se všemi o jejich zážitcích. Ptáme se, jaký vliv měla hudba Antonia Vivaldiho na jejich myšlenky a emoce. Rozmýšlíme, co se jim líbilo nejvíce a co je překvapilo. Tato reflexe může pomoci posílit porozumění a spojení s hudbou a umožnit účastníkům lépe ocenit dílo tohoto významného skladatele.

3.3.2 Hudební relaxace s vizualizací

Působení hudby na člověka ovlivňuje velmi jeho emoce. Při poslechu hudby lze vyvolat celou škálu nálad, pomáhá také zmírnit úzkosti či bolesti. Například jemná a tichá ukolébavka, kterou zpívá maminka svému dítěti, v něm může vyvolat pocit ochrany, relaxace a cítit se v bezpečí, ve kterém dokáže klidně usnout. Naopak rychlá hudba dokáže organismus povzbudit. Různé druhy hudby mohou stimulovat, mobilizovat, nabíjet energií, poskytovat pocit důstojnosti, relaxovat, uklidňovat, přinášet euforii, inspiraci a mohou sloužit jako kompenzace nedostatku lásky či napětí. Mezi další benefity patří také to, že hudba slouží jako

prostředek pro ventilaci emocí, osvěžení, sdílení kontaktu s ostatními a vyjádření vlastní osobnosti (Arne Linka, 1997).

Podle Sedláka (1990) procesy, které se odehrávají během poslechu hudby, ovlivňují nejstarší části mozkové kůry, jako je thalamus, hypothalamus, limbický systém a retikulární formace mozkového kmene. Existuje úzká spojitost mezi hudbou a fyziologickými projevy v těchto částech mozku.

Cíl: Uvolnění napětí a stresu. Posílení pocitů klidu a pohody. Prožití a ztvárnění hudby pomocí výtvarné aktivity.

Časová dotace: 45 minut

Počet účastníků: 8–20

Pomůcky: přehrávač, interaktivní tabule, pastelky, fixy, malířské barvy a štětce, bílý papír, karimatka

Postup: V úvodu vysvětlíme, jaká relaxační technika bude následovat. Lektor popíše účastníkům, jaké máme relaxační techniky. Pak vyzve účastníky k tomu, aby se pohodlně položili na karimatky. Ztlumí osvětlení a pustí relaxační hudbu. Chvilí mlčí a pak začne meditaci. Instruuje účastníky, aby se uvolnili, zavřeli oči a začali se soustředit na svůj dech. Vyzve je k hlubokému dýchání a postupnému uvolňování svalů celého těla. Upozorní je, aby přenesli pozornost na přítomný okamžik a aby při poslechu hudby vnímali pocity klidu a harmonie, které hudba vyvolává v jejich těle a mysli. Dá jim chvíli prostor k vizualizaci klidného místa nebo scény, kam se účastníci mohou mentálně přenést pomocí hudby, aby si vytvořili vlastní vnitřní obraz dle své fantazie. Podnítí je, aby si představovali každý detail tohoto místa jako jsou barvy, vůně, doteky a ponořili se do tohoto pocitu klidu a pohody.

Celou meditaci vede lektor s ohledem na věk účastníků. Při vedení dětské meditace zařadíme více řízených slov, jako například: „Představte si, že jste velký horkovzdušný balón, který s každým nádechem stoupá výš a výš a s každým výdechem doletí dál a dál.“ Je zcela na fantazii lektora, jaký příběh zvolí.

Po postupném vrácení se z meditace všechny vyzveme, aby si vzali papír a malířské potřeby a aby namalovali nějaký výjev z meditace. Necháme dostatečný prostor pro vzpomínání i výtvarnou činnost.

Po skončení činnosti se společně posadíme do kruhu a sdělíme zkušenosti z meditace, při čemž každý z účastníků může ukázat svůj obraz a popsat, co cítil.

3.4 Vokální činnosti

Zpěv jako primární hudební prostředek je široce dostupný. Kvalita výkonu zpěvu je závislá na rozvoji hudebních schopností, zdokonalování pěveckých dovedností a také na motivaci jednotlivce. Zpěv je považován za důležitou součást lidské existence, která přináší osobní uspokojení a umožňuje vyjádřit aktuální emocionální stav jednotlivce. Rozvoj pěveckých schopností je hlavním cílem vokálních aktivit a klíčovou podmínkou pro kultivovaný hlasový projev (Tichá, 2007).

Vokální aktivity jsou rozděleny do různých složek, jak uvádí Synek (2004, str. 7–13):

- *držení těla;*
- *dýchání;*
- *tvoření tónu;*
- *hlasová cvičení a rozšiřování hlasového rozsahu;*
- *nasazení tónu;*
- *výslovnost, uvolňování mluvidel a hudební deklamace;*
- *přednes písně*

Žák se spoléhá zejména na verbální pokyny poskytované pedagogem, protože během samotného zpěvu není schopen své hlasové orgány vidět. Proto je zejména na začátku důležité, aby žákům byla poskytována dostatečná přirovnání a demonstrace.

Pěvecké schopnosti se rozvíjejí prostřednictvím opakovaných cvičení a automatizovaných hudebních dovedností. Známe více způsobů, které nám umožňují zabývat se pěveckými aktivitami. Mezi tyto metody můžeme zahrnout imitaci, která je založena na nápodobě zpěvu. Dalším způsobem je zpěv z paměti, kdy reprodukuje melodií, kterou jsme si dříve zapamatovali. Také se můžeme zabývat pěveckou kreativitou, což je improvizace, zpěv podle not a tvůrčí intonace, zahrnující vlastní rytmy a melodie. Účastník je veden pomocí verbálních pokynů, které jsou poskytovány lektorem či pedagogem. Hlasové orgány žák není schopen vidět a tak je odkázán na vedení aprobované osoby. Proto je zcela zásadní na začátku výuky poskytnout účastníkům dostatečnou škálu názorných příkladů a ukázek (Sedlák & Váňová, 2013).

3.4.1 Hanácká píseň

Cíl: Uvolněný projev skrze zpěv, podpora sounáležitosti, rozšíření znalostí o hanáckých písních.

Časová dotace: 45 minut

Počet účastníků: 8–20

Pomůcky: přehrávač, interaktivní tabule, prezentace, vytištěná hanácká píseň, pracovní listy

Postup: V úvodu si připravíme pro účastníky prezentaci o Hané, hanáckých tradicích, krojích a písních. Po této prezentaci vyzveme všechny účastníky k rozezpívání se. Nejdříve pracujeme s dechem. Vše vede lektor dle věkového průměru celé skupiny. U dětí můžeme začít fiktivním foukáním do balónku a imitace skákajícího balónku pomocí dechu, kdy aktivujeme bránici. Následuje práce s hlasem a rozezpívání se. V úvodu rozeznáme hlas brumendem a pokračujeme na slabikách a posléze i slovech. U dětí můžeme zvolit nějaké zábavné slovní spojení pro lepší zapamatování.

V hlavní části rozdáme list s písní a v případě dětí i pracovní list. Pustíme nahrávku písně, a pokud máme ve skupině děti, zdůrazníme, aby pečlivě poslouchaly melodii a slova. Následně vypracují oba pracovní listy dle návodu. V prvním pracovním listu označí červenou pastelkou stopy, které směřují doprava a v tabulce vybarví písmena ze slova HANÁK. Druhý pracovní list seznamuje s krojem Hanáka. Děti kroužkují oblečení, které patří ke kroji.

Obrázek 4: Pracovní list ke skladbě

Červenou pastelkou označ ty stopy, které směřují doprava.
Zelenou pastelkou označ všechny stopy, které směřují doleva.

Pepín se chystá k muzice.
Zakroužkuj mu oblečení, které je pro Hanáka v kroji typické.

V tabulce vyhledej a vybarvi stejnou barvou písmena ze slova Hanák.

T	Ě	J	Š	Ž	C
N	E	Ú	V	A	N
M	Á	B	Í	I	K
Y	Ú	R	Z	É	Č
L	Ý	D	A	Č	X
Ř	Á	S	F	Š	O
H	G	P	U	N	K

HANÁK

Pr hanácké soubě doplnit

Pr hanácké soubě doplnit

Zdroj – Hanácký zpěvník, dostupné z:
<https://www.hanackyzpevník.cz/stahnout>

Následně provedeme nácvič písne podle not, které každý obdržel. Nácvič provedeme nejdříve bez hudby, pouze čtením not, nebo opakováním slov po lektorovi. Lektor opět pustí hudbu a začne nácvič na hudbu, který probíhá po částech. V poslední části nácvič povzbudíme účastníky k jakémukoliv pohybu, například pohupováním v kolenou, ruce v bok, otáčení se, poskakování.

Obrázek 5: Text písne Po hanácké sobě dopnem

Po hanácké sobě dopnem

D A D

Po ha - nác - ke so - bě dop - nem, né - prv ga - tě řád - ně dop - nem,

5 A D

nik - dá so - bě ne - za řňok - nem, to z nás žád - ně nes - le - ši.

9 D H7 Em A D

De - be se vám a - le zdá - lo, že dop - ne - me tro - cho má - lo,

13 A D

za - vo - lá - me pa - ní - má - me, te jož ne - co ve - da - jó.

1.
Po hanácké sobě dopnem,
néprv gatě řádně dopnem,
nikdá sobě nezafňoknem,
to z nás řádně nesleši.

Debe se vám ale zdálo,
že dopeme trocho málo,
zavoláme panímáme,
te jož neco vedájó.

2.
Že sme o nás dobři ledi,
každé na nás čoci, hledi,
že se o nás dobře máme,
každé nám to závidi.

Máme klosty panímáme,
potajó jich lóbváme,
každé deň jich ospáváme,
řádné z nás jich nešedi.

Taktové schéma:

Předehra	Sloka 1	Mezihra	Sloka 2	Dohra
16 taktů	16 taktů	16 taktů	16 taktů	16 taktů
	zpěv	zpěv	zpěv	zpěv

Zdroj – Hanácký zpěvník, dostupné z: <https://www.hanackyzpevník.cz/stahnout>

Po ukončení aktivity, kde jsme se společně seznámili s hanáckou kulturou a jednou hanáckou písní, provedeme reflexi. Zeptáme se účastníků, jak se jim celá aktivita líbila, co je oslovilo a co by chtěli eventuálně změnit nebo vylepšit. Diskutujeme o atmosféře během zpívání. Bylo prostředí příjemné a podporující? Zhodnotíme, jak nám šlo učení se hanáckých písní. Byly písně přístupné pro všechny účastníky? Měli jsme dostatek času na jejich naučení? Diskutujeme o kulturní hodnotě zpívání tradičních písní a o tom, co jsme se o hanácké kultuře naučili během této aktivity. Cílem této reflexe je získat ucelený pohled na naši zpěvní aktivitu, vyhodnotit její úspěchy a identifikovat oblasti, které můžeme v budoucnu zlepšit.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřovala na problematiku komunitních center a využití hudby v komunitním centru Konice. Práce byla rozdělena do několika částí, které prozkoumávaly různé aspekty této problematiky. První část práce se věnovala samotné definici pojmu "komunita" a konceptu komunitní práce. Zabývala se také historií a vývojem komunitních center jak v zahraničí, tak v kontextu České republiky. Tato část umožnila identifikovat klíčové znaky a atributy komunitních center, což poskytlo důležitý rámec pro porozumění jejich úlohy a významu v sociálním prostředí.

Další část práce se zaměřila na specifickou roli hudby v komunitních centrech, přičemž se detailněji zabývala muzikoterapií a konceptem komunitní muzikoterapie. Tato část zkoumala, jakým způsobem hudba může pozitivně ovlivnit prostředí komunitních center a přispět k sociální integraci a interakci. Jedním z klíčových bodů diplomové práce bylo také zkoumání otázek týkajících se řízení a financování komunitních center jako neziskových organizací. Tento fakt je klíčový pro udržitelnost a úspěšné fungování komunitních center v dlouhodobém horizontu.

Důležitou součástí byl rozhovor s Mgr. Jitkou Klemsovou DiS., který poskytl autentický pohled na provoz a úspěchy Komunitního centra Konice. Tento rozhovor přinesl praktické informace a názory z první ruky, které obohatily pochopení fungování komunitního centra. Hlavní částí byl návrh konkrétních hudebních aktivit pro práci v komunitním centru s cílem podpořit sociální interakci a integraci. Navrhované aktivity zahrnovaly různé formy hudebních činností, jako jsou instrumentální skladby, hudebně-pohybové aktivity, poslech, výtvarné činnosti a vokální činnosti. Například byly prezentovány konkrétními příklady aktivit jako rytmická skladba s využitím Orffových nástrojů, hudební explorace s Boomwhackers, hra na tělo, Mazurka, cesta s Vivaldim či hudební relaxace s vizualizací.

Diplomová práce měla za cíl nejen přispět k lepšímu pochopení úlohy komunitních center, ale také zdůraznit potenciál hudby v rámci komunitní práce. Ukázala, jakým způsobem lze hudbu efektivně využít k vytváření pozitivního sociálního prostředí a podpoře rozvoje komunitních vztahů, čímž přinesla nové perspektivy a nápady do oblasti komunitního rozvoje a sociální integrace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) BALCÁROVÁ, Božena a kol. *Integrovaná didaktika hudobnej výchovy v primárnej edukácii : vysokoškolská učebnica*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešově, 2019. ISBN 9788055523248.
- 2) BRUSCIA, Kenneth E. *Readings on Music Therapy Theory*. Barcelona: Barcelona Publishers, 2012. ISBN 9781937440145.
- 3) GAZDAG, Ladislav a KŘIVÁNEK, Vítězslav. *Hanácký zpěvník*. Online. Němčice nad Hanou: MAS region HANÁ, 2021. Dostupné z: <https://www.hanackyzpevník.cz/stahnout/>. [cit. 2024-03-10].
- 4) GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 8073681544.
- 5) GROBÁR, Martin. *Boomwhackers. Hudební výchova*. 2011. ISSN 1210-3683
- 6) HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-858-5045-1.
- 7) HAVELKOVÁ, Karla a CHLÁDKOVÁ, Blanka. *Didaktika hudební výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 8021008652.
- 8) HAVLÍKOVÁ, Alžběta. *Financování neziskových organizací* Online. Diplomová práce, vedoucí Ing. Eva Tomášková, Ph.D. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta. 2019. Dostupné z: <https://theses.cz/id/u6owkl/>. [cit. 2024-04-08].
- 9) HOSÁK, Ladislav; ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku A-L*. Svazek I. Praha: Academia, 1970.
- 10) HYÁNEK, Vladimír. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2011. ISBN 978-80-210-5651-0.
- 11) KANTOR, Jiří; LIPSKÝ, Matěj a WEBER, Jana. *Základy muzikoterapie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2846-9.
- 12) KELLER, J. Komunita. In: PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- 13) KNOPOVÁ, Blanka. *Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ: (didaktika hudební výchovy)*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3911-6.

- 14) KOPEČNÁ NEDOMANSKÁ, Ludmila. *Hudební život v Konici* Online. Diplomová práce, vedoucí MgA. Svatava Střelcová. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. 2009. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6gn8bn/>. [cit. 2024-03-25].
- 15) KLEMSOVÁ, Jitka, vedoucí Komunitního centra Konice [ústní sdělení]. Konice, 20.2.2024
- 16) KUČEROVÁ, Anna. *Konice v datech 1200–1989* [online]. Město Konice, 2017. [cit. 2024-03-12]. ISBN 978-80-270-2990-7. Dostupné z: https://www.konice.cz/assets/File.ashx?id_org=6909&id_dokumenty=6588.
- 17) KUNISH, Ann. *Boomwhackers: A public library service for music teachers in the public school system in Oslo, Norway* in *Fontes Artis Musicae*, 2010. 57. 291-295.
- 18) LINKA, Arne. *Kapitoly z muzikoterapie*. Rosice u Brna: Gloria, 1997. ISBN 80-901834-4-1.
- 19) MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- 20) NACHTMANNOVÁ, Radka. *Instrumentální činnosti v hudební výchově na 1. stupni ZŠ* Online. Diplomová práce, vedoucí Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. 2015. Dostupné z: <https://theses.cz/id/1cbp6v/>. [cit. 2024-04-01].
- 21) NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, c2001. ISBN isbn80-903070-0-0.
- 22) PATOČKOVÁ, Veronika. *Komunitní centrum v Českých Budějovicích* Online. Diplomová práce, vedoucí Mgr. Michal Šimůnek, Ph.D. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. 2016. Dostupné z: <https://theses.cz/id/qaflo6/>. [cit. 2024-04-08].
- 23) PECHÁČEK, Stanislav a VÁŇOVÁ, Hana. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. 2. vyd. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0365-9.
- 24) POPPLE, Keith. *Analysing Community Work. Its Theory and Practice*. 2nd ed. Maidenhead: Open University Press, 2015. ISBN 978-033524511-6.
- 25) ROZKOVCOVÁ, Radka, učitelka na ZUŠ, rozhlasová pracovníce [ústní sdělení]. Olomouc – letní tvořivá škola, 19.8.2019
- 26) SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 9788024620602.

- 27) SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy 1 na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.
- 28) SEDLÁK, František. *Základy hudební psychologie: celostátní vysokoškolská učebnice*. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-20587-9.
- 29) SCHURINGA, Leida. *Komunitní práce a inkluze Romů*. 1.vyd. Ostrava: Radovan Goj, 2007.
- 30) STIGE, Brynjulf; ANSDELL, Gary a PAVLICEVIC, Mercédés. *Where Music Helps: Community Music Therapy in Action and Reflection* [online]. Taylor & Francis Group, 2010 [cit. 2024-02-02]. ISBN 9781472416957. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=1160527>.
- 31) STRNADOVÁ, A. *Lidové tance*. Praha: ČSTV, 1988
- 32) SYNEK, Jaromír. *Didaktika hudební výchovy I*. Online. Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0972-0. Dostupné z: https://khv.upol.cz/dokumenty/pedagogove/7/Synek_Didaktika%20hudebni%20vychovy%201.pdf. [cit. 2024-02-07].
- 33) TICHÁ, Alena. *Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN isbn978-80-7290-318-4.
- 34) VARVAŽOVSKÁ, Pavla. *Komparativní analýza spolupráce nestátních neziskových organizací a vybraných krajů* Online. Disertační práce, vedoucí prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2017. Dostupné z: <https://www.pef.czu.cz/dl/55625>. [cit. 2024-03-17].
- 35) VISKUPOVÁ, Božena. *Hudba a pohyb: hudebně pohybová výchova*. Praha: Supraphon, 1972.
- 36) VODVÁRKOVÁ, Nikola. *Vývoj a specifika komunitních center v České republice* Online. Bakalářská práce, vedoucí PhDr. Jaroslava Šťastná. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. 2012. Dostupné z: <https://theses.cz/id/n0471u/>. [cit. 2024-03-22].
- 37) WEICHTOVÁ, Tereza. *Hudební nástroj boomwhackers a jeho využití v hodinách hudební výchovy na 1. stupni ZŠ* Online. Diplomová práce, vedoucí Mgr. Gabriela

Coufalová, Ph.D. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. 2023. Dostupné z: <https://theses.cz/id/vnvnyt/>. [cit. 2024-03-31].

- 38) WOOD, Stuart. *A Matrix for Community Music Therapy Practice* [online]. Barcelona: Barcelona Publishers, 2016 [cit. 2024-03-05]. ISBN 9781937440824. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=4544688>.
- 39) ZBOŘILOVÁ, Zdeňka. *Vývoj školství v Konici a okolí na pozadí vlastivědné charakteristiky Konicka* Online. Diplomová práce, vedoucí Doc. PhDr. Jana Uhlířová, Csc. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 2006. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/3888>. [cit. 2024-02-22].

Internetové zdroje

- 40) CLUB INSURE. *10 REASONS TO SUPPORT COMMUNITY CENTRES*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.club-insure.co.uk/community-centres-important/>. [cit. 2024-01-08].
- 41) ČESKÁ ORFFOVA SPOLEČNOST. *Carl Orff*. Online. B.r. Dostupné z: <http://www.orff.cz/cs/carlorff>. [cit. 2024-03-03].
- 42) ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY. *O ČSOP*. Online. c2024. Dostupné z: <https://csop.cz/o-csop/>. [cit. 2024-03-03].¹
- 43) ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY. *Poznáváme a vzděláváme*. Online. C2024. Dostupné z: <https://csop.cz/poznavame-a-vzdelavame>. [cit. 2024-03-03].²
- 44) DANIEL, Ladislav. *Instrumentální složka HV*. Online. Metodický portál RVP.cz. 2005, nestránkováno. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/390/INSTRUMENTALNI-SLOZKA-HV.html>. [cit. 2024-02-02].
- 45) DARUJ SPRÁVNĚ.CZ. *Komunitní nadace euroregionu Labe* [online]. c2017 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.darujspravne.cz/organizace/detail/komunitni-nadace-euroregionu-labe-1852>
- 46) DENÍK.CZ. *Smutná analýza: Lidé na celém světě se cítí víc a víc osaměli* [online]. 2022 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sвета/analyza-lide-na-celem-svete-se-citi-osameli.html
- 47) KONICE – OFICIÁLNÍ WEB MĚSTA. *Historie*. Online. B.r. Dostupné z: <https://www.konice.cz/mesto/ds-1094/p1=68>. [cit. 2024-01-23].
- 48) KONICE – OFICIÁLNÍ WEB MĚSTA. *Kruh přátel hudby Konice*. Online. 2015. Dostupné z: <https://konice.cz/kruh-pratel-hudby-konice/d-2227>. [cit. 2024-01-23].

- 49) KUDYZNUDY.CZ. *Zámek Konice – stálá expozice zvyků a řemesel a největší česká sbírka seker*. Online. c2024. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/stala-expozice-zvyku-a-remesel-konice>. [cit. 2024-01-23].
- 50) MĚSTSKÉ KULTURNÍ STŘEDISKO KONICE. *Kultura*. Online. c2024. Dostupné z: <http://www.mekskonice.cz/kultura/>. [cit. 2024-01-23].
- 51) MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Neziskové organizace – Financování neziskových organizací*. Online. 2012, 2023. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>. [cit. 2024-03-08].
- 52) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *1. březen – Mezinárodní den komunitních škol*. Online. 2010. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/1-brezen-je-mezinarodni-den-komunitnich-skol>. [cit. 2024-03-05].
- 53) MINISTERSTVO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. *Místní Agenda 21* [online]. c2008–2023 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21
- 54) QUOTE FANCY. *Top 4 Carl Orff Quotes (2024 Update)*. Online. 2024. Dostupné z: <https://quotefancy.com/carl-orff-quotes>. [cit. 2024-03-28].
- 55) TOYNBEE HALL. *About us*. Online. c2018. Dostupné z: <https://www.toynbeehall.org.uk/about-us/>. [cit. 2024-01-23].
- 56) UČIT NEBO NEUČIT. *Komunitní skupina nebo škola – co to přesně je?* Online. B.r. Dostupné z: <https://ucitneboneucit.cz/komunitni-skupina-nebo-skola-co-to-presne-je/>. [cit. 2024-02-28].

PŘÍLOHA

Fotografie 1: Budova konické sokolovny po dokončení její výstavby v roce 1921

Zdroj: <http://www.cestamipromeny.cz/promeny-2021/1090>

Fotografie 2: Budova konické sokolovny před zahájením rekonstrukce v roce 2017

Zdroj: https://www.idnes.cz/bydleni/rekonstrukce/sokolovna-morava-olomouc-rekonstrukce-kultura-centrum-konice.A220818_163623_rekonstrukce_web

Fotografie 3: Budova konické sokolovny po dokončené rekonstrukci v roce 2019 – nyní sídlo KC

Zdroj: <https://www.cestamipromen.cz/promeny-2021/1090>

Fotografie 4: Vnitřní prostory

Zdroj: <https://www.cestamipromen.cz/promeny-2021/1090>

Fotografie 5: Vnitřní prostory sokolovny – klubovna

Zdroj: <https://www.cestamipromen.cz/promeny-2021/1090>

Fotografie 6: Budova ZUŠ Konice

Zdroj: <https://www.zuskonice.cz/>

Fotografie 7: Budova konického zámku

Zdroj: <https://www.ok-tourism.cz/cil/zamek-konice-a-muzeum-remesel-konicka/>

Fotografie 8: Velký sál konického zámku – reprezentační prostory, místo konání koncertů

Zdroj: <https://www.ok-tourism.cz/cil/zamek-konice-a-muzeum-remesel-konicka/>